

Dnr V/36022/2024

04.09.2024

Servering av alkoholdrycker

Valvira

Sosiaali- ja terveysalan
lupa- ja valvontavirasto

Innehåll

Inledning.....	4
1 Serveringsverksamhet.....	5
1.1 Alkoholdryck	5
1.2 Tillståndsplikt för servering	5
1.2.1 Bedömning av tillståndsplikten	6
1.3 Personal	8
1.4 Företrädare för tillståndshavaren samt serveringspass	9
1.5 Serveringsförbud och kunder.....	11
1.5.1 Skyldighet att styrka ålder på ett serveringsställe.....	12
1.5.2 Kunder som är berusade eller som betar sig störande	13
1.6 Serveringstider.....	14
1.7 Verksamhet inom serveringsområdet	15
1.8 Betalning av alkoholdrycker	17
1.9 Alkoholportioner vid servering.....	18
1.10 Förbud mot åtgärder som strider mot god sed.....	19
1.11 Detaljhandel med alkoholdrycker i samband med servering...	19
1.12 Köksalkohol och alkoholpreparat.....	21
1.13 Anskaffning av alkoholdrycker	21
1.14 Alkoholbokföring och alkohollager	22
1.15 Halvårsanmälan om servering	22
2 Marknadsföring av alkoholdrycker på restaurang	24
2.1 Marknadsföring av starka alkoholdrycker	24
2.2 Marknadsföring av svaga alkoholdrycker.....	25
2.2.1 Marknadsföring som riktar sig till minderåriga	25
2.2.2 Framhävande av alkoholhalten som en positiv egenskap	25
2.2.3 Opassande marknadsföring.....	26
2.2.4 Reklam för alkoholdrycker på en allmän plats	26
2.2.5 Spel och lotterier med anknytning till alkoholdrycker	27
2.2.6 Utnyttjande och tillhandahållande av innehåll som produceras av konsumenter för distribution i datanätstjänster	28
2.3 Prissättning och prisinformation av alkoholdrycker	29
2.3.1 Priserbjudanden	29
2.3.2 Mängdrabatt	29

2.3.3	Förbud mot gottgörelse för pris på alkoholdrycker.....	30
2.4	Kombinerade erbjudanden och programpaket.....	30
2.5	Stamkundstillställningar	31
2.6	Produktpresentationer	32
3	Tillsyn och påföljder	33
3.1	Planmässig egenkontroll.....	33
3.2	Myndighetstillsyn	35
3.3	Sanktioner för brott mot serveringsbestämmelserna	36
3.4	Påföljder för överträdelser av bestämmelserna om marknadsföring	38
4	Ansökan om serveringstillstånd	39
4.1	Krav som gäller sökanden	40
4.2	Serveringstillstånd för viss tid	42
4.3	Krav som gäller serveringsstället	43
4.4	Förlängd serveringstid	46
4.5	Servering vid tillställningar och evenemang.....	48
4.5.1	Serveringstillstånd för viss tid för en tillställning eller ett evenemang	48
4.5.2	Servering på ett serveringsställe som godkänts på förhand 48	
4.6	Detaljhandelstillstånd för serveringsställe.....	50
4.7	Användningstillstånd för köksalkohol	51
4.8	Anmälan om import av alkoholdrycker i kommersiellt syfte för servering.....	52
4.9	Ändringar i bolagets ägar- och förvaltningsförhållanden eller konkurs	53
4.10	Ändringar i serveringsverksamheten	53
4.11	Ägarbyte och flyttning av verksamheten till en ny affärslokal..	54
4.12	Avslutande av serveringsverksamhet	54
4.13	Tillstånds- och tillsynsavgifter	55

Inledning

Till Valviras uppgifter som centralt ämbetsverk hör styrning, samordning och utveckling av regionförvaltningsverkens tillståndsförvaltning och tillsyn, produktion av informations-, statistik- och kommunikationstjänster för alkoholförvaltningen, samt tillsyn över detaljhandeln med och serveringen och marknadsföringen av alkoholdrycker i hela landet och på sådana fartyg som har finsk nationalitet (60 § i alkohollagen 1102/2017).

Denna anvisning tar upp centrala frågor samt belyser lagstiftning och andra anvisningar som gäller servering av alkoholdrycker. Anvisningen är avsedd att användas av regionförvaltningsverken samt företag, arbetstagare och studerande inom branschen.

Anvisningen sammanställer bestämmelserna om servering av alkoholdrycker och tolkningen av dem, och den har genomförts i samarbete med regionförvaltningsverken och Turism- och Restaurangförbundet MaRa rf.

Syftet med anvisningen är att förbättra fullgörandet av de allmänna mål som ställs i alkohollagen, att handleda regionförvaltningsverken vid tillämpningen av alkohollagen och att förtydliga alkohollagens bestämmelser och tolkningen av dem för aktörerna inom branschen. Anvisningen ska också fungera som ett läromedel för proven för serveringspass. Det väsentliga innehållet för proven för serveringspass finns i kapitel 1–3 i anvisningen.

Landskapet Åland kan genom landskapslagen föreskriva om undantag från bestämmelserna om servering, och därför kan anvisningen inte till alla delar tillämpas i landskapet Åland.

Anvisningen ersätter Valviras anvisning V/11405/2023 Servering av alkoholdrycker. Anvisningen har uppdaterats med anledning av den ändringen i alkohollagen om procentgränsen för tillståndspliktig detaljhandel av alkoholdrycker. Ändringarna trädde i kraft den 10.6.2024. Anvisningen har också förtydligats efter domstolsavgöranden. Mer information och anvisningar om servering av alkoholdrycker finns på regionförvaltningsverkens webbsidor.

Direktör Jussi Holmalahti

Ledande expert Juuso Nieminen

1 Serveringsverksamhet

Syftet med alkohollagen är att få konsumtionen av alkoholhaltiga ämnen att minska genom att begränsa och övervaka den anknytande näringsverksamheten i syfte att förebygga alkoholens negativa effekter för dem som konsumerar alkohol, för andra människor och för hela samhället (alkohollagen, 1 §). En av dessa begränsade och kontrollerade former av näringsverksamhet är servering av alkoholdrycker.

Detta kapitel redogör för de krav i alkohollagstiftningen som gäller servering av alkoholdrycker. Kapitel 4 beskriver närmare de tillstånd och anmälningar som gäller servering av alkohol samt förfaranden i anslutning till dem.

1.1 Alkoholdryck

Med alkoholhaltigt ämne avses i alkohollagen ett ämne eller en produkt som innehåller mer än 1,2 volymprocent etylalkohol, och med alkoholdryck avses ett alkoholhaltigt ämne som är avsett att drickas och som innehåller högst 80 volymprocent etylalkohol (alkohollagen, 3 §). En alkoholdryck innehåller således mer än 1,2 volymprocent och högst 80 volymprocent alkohol.

Med en svag alkoholdryck avses en alkoholdryck som innehåller högst 22 volymprocent etylalkohol och med en stark alkoholdryck avses alkoholdryck som innehåller mer än 22 volymprocent etylalkohol (alkohollagen, 3 §).

1.2 Tillståndsplikt för servering

Med servering av alkoholdrycker avses försäljning av alkoholdrycker för förtäring i lokaler som försäljaren kontrollerar eller under övervakning som ordnas av försäljaren (alkohollagen, 3 §).

Alkoholdrycker som innehåller mer än 2,8 % alkohol får inte säljas utan tillstånd (alkohollagen, 5 och 6 §). Alkoholdrycker får inte heller förmedlas eller överlåtas mot arvode (alkohollagen, 84 §). Serveringstillstånd och de rättigheter som ingår i tillståndet får inte säljas eller på något annat sätt överlåtas helt eller delvis till någon annan (alkohollagen, 10 §). Endast en innehavare av serveringstillstånd får sälja alkoholdrycker som serveras.

Innan serveringsverksamhet inleds ska näringsidkaren först ansöka om serveringstillstånd och få det beviljat av regionförvaltningsverket. Tillståndet är bundet till näringsidkaren och till verksamhetsstället (alkohollagen, 10 och 18 §). Om restaurangen flyttar till en ny adress eller om verksamhetsutövaren (FO-numret) ändras, måste man ansöka om ett nytt serveringstillstånd. Serveringstillstånd kan även beviljas en sökande som inte har ett serveringsställe, om avsikten är att serveringen ska bedrivas på serveringsområdet till ett på förhand godkänt serveringsställe efter att den sökande har gjort en anmälan om saken till tillståndsmyndigheten (alkohollagen, 19 och 20 §). På serveringsområdet får det endast förtäras sådana alkoholdrycker som sålts av innehavaren av serveringstillståndet (alkohollagen, 36 §).

En förutsättning för serveringstillstånd är en utarbetad plan för egenkontroll (alkohollagen, 18 §). Med plan för egenkontroll avses en plan som tillståndshavaren skriftligen har utarbetat för att säkerställa att verksamheten är lagenlig (alkohollagen, 56 §).

Om tillståndshavaren beslutar att väsentligt ändra karaktären eller omfattningen av sin verksamhet så att tillståndet inte längre täcker den förändrade verksamheten, ska tillståndshavaren ansöka om ändring av tillståndet innan ändringen genomförs. Inga ändringar får genomföras innan regionalförvaltningsverket har godkänt ändringen av tillståndet (alkohollagen, 11 §).

1.2.1 Bedömning av tillståndsplikten

Serveringstillstånd kan krävas för servering av alkoholdrycker för förtäring till exempel vid olika tillställningar och evenemang eller i samband med tjänsten. Vid bedömningen av behovet av serveringstillstånd ska åtminstone följande omständigheter beaktas:

- **Alkoholdrycker som innehåller mer än 2,8 % alkohol får inte säljas utan tillstånd (alkohollagen, 5 och 6 §). Alkoholdrycker får inte heller förmedlas eller överlåtas mot arvode utan tillstånd (alkohollagen, 84 §).** Utan serveringstillstånd är det till exempel förbjudet att bedriva sådan verksamhet där en person som skaffat alkoholdrycker får arvode för att förmedla alkoholdrycker till andra för förtäring. Man får inte ta ut pengar som arvode, men det är också förbjudet att till exempel ta emot ett föremål eller en tjänst som arvode för förmedling eller överlåtelse av alkoholdrycker.

- **Servering av alkoholdrycker mot betalning eller som en tilläggsvara i samband med en tjänst eller en nytthet inom en näringsverksamhet kräver serveringstillstånd.** Bestämmelserna om försäljning av alkohol tillämpas också inom näringsverksamhet på förmedling och överlåtelse av alkoholhaltiga ämnen mot ersättning och av alkoholhaltiga ämnen som marknadsförs i samband med någon annan nytthet eller tjänst (alkohollagen, 3 §). Om givandet av en alkoholdryck förutsätter köp av en annan produkt eller tjänst eller en annan typ av ersättning samt annan därmed jämförbar verksamhet, anses det utgöra servering av alkoholdrycker mot ersättning och strider mot alkohollagen om verksamhetsutövaren inte har serveringstillstånd (alkohollagen, 3 § och 84 §).

Servering av alkoholdrycker i samband med en avgiftsbelagd tjänst kräver serveringstillstånd. Till exempel kan en frisör inte erbjuda kunden alkoholdrycker i samband med frisörtjänsten utan tillstånd.

Det är i regel fråga om tillståndspliktig serveringsverksamhet också när till exempel en anordnare av vinprovning skaffar alkoholdrycker och tar ut en avgift för alkoholdrycker direkt eller som en del av andra avgifter.

- **På vissa ställen och tillfällen är det förbjudet att förtära alkoholdrycker utan serveringstillstånd.** Utan serveringstillstånd får alkoholdrycker inte förtäras i förplägnadsrörelser eller på andra ställen där allmänheten mot betalning får mat eller förfriskningar. Det är också förbjudet att förtära alkoholdrycker utan serveringstillstånd vid sådana offentliga tillställningar som avses i lagen om sammankomster. Platsens ägare, den som ordnar tillställningen eller ordningsvakten får således inte tillåta förtäring av alkoholdrycker på platsen eller vid tillställningen i fråga. (Alkohollagen, 85 §.)

Med offentliga tillställningar avses i lagen om sammankomster (530/1999) nöjeställningar, tävlingar, uppvisningar och andra med dessa jämförbara tillställningar som är öppna för allmänheten och som inte ska anses vara allmänna sammankomster. Det är också fråga om en offentlig tillställning om det krävs en inbjudan eller medlemskap i en viss sammanslutning för deltagande i en tillställning, om den inte kan anses vara enskild på basis av antalet deltagare, tillställningens natur eller andra särskilda skäl.

Utan tillstånd får alkoholdrycker inte heller förtäras inom- eller utomhus på det detaljhandelsställe som innehavaren av detaljhandelstillståndet förfogar över och inte heller i detta områdes omedelbara närhet (alkohollagen, 35 §).

- **Anordnande av catering kräver serveringstillstånd om ett cateringföretag på arrangörens begäran skaffar alkoholdrycker till en tillställning och tar ut ett arvode för leveransen av alkoholdryckerna eller servering av dryckerna.** Catering kan i regel ordnas utan serveringstillstånd, om arrangören själv skaffar alkoholdryckerna till tillställningen och cateringföretaget endast serverar dem i samband med övrig servering. Cateringföretaget får i sådana fall debitera den som arrangerar tillställningen för personalanvändningen, till exempel per timme.

Om ett cateringföretag har en lokal där företaget regelbundet ordnar avgiftsbelagda fest- och cateringtillställningar, är det dock fråga om en förplånadsrörelse där servering av alkoholdrycker kräver ett serveringstillstånd.

Förundersökningsmyndigheten, såsom polisen, övervakar verksamhet som strider mot bestämmelserna i alkohollagen när aktören inte har serveringstillstånd. Straffbestämmelserna om olovlig försäljning, förmedling och överlåtelse av alkoholdrycker finns i 50 a kap. i strafflagen (39/1889). Den som säljer, förmedlar eller annars överlåter alkoholdrycker i strid med alkohollagen kan för alkoholbrott dömas till böter eller fängelse. Ekonomisk vinning av ett brott ska dömas förverkad i enlighet med strafflagen.

I alkohollagen föreskrivs dessutom om alkoholförseelser. En alkoholförseelse kan komma i fråga till exempel om ägaren till stället, arrangören för tillställningen eller ordningsvakten uppsåtligen tillåter förtäring av alkoholdrycker i strid med alkohollagen på en plats där det är förbjudet att förtära alkoholdrycker. (Alkohollagen, 90 §.)

1.3 Personal

Serveringsstället ska ha en så stor personal som behövs med beaktande av verksamhetens omfattning och art för att övervakningen ska vara effektiv och ordningen upprätthållas effektivt. Tillståndshavaren och dennes personal måste övervaka att förbuden och skyldigheterna enligt alkohollagen iakttas och svara för att ordningen upprätthålls på serveringsstället. (Alkohollagen, 38 och 39 §.)

Planen för egenkontroll ska innehålla en plan angående personalens storlek och uppgifter när det gäller tillsynen av efterlevnaden av förbuden och skyldigheterna i alkohollagen samt en plan för övervakningen av ordningen på

serveringsstället under serveringstiden. (Social- och hälsovårdsministeriets förordning om tillsynen över alkohollagen 158/2018, SHMf 3 §.)

En person som fyllt 18 år får servera alkohol. En person som har fyllt 16 år får servera alkoholdrycker endast under direkt övervakning av den ansvariga föreståndaren eller någon annan som utsetts för uppgiften. (Alkohollagen, 38 §.) Tillståndshavaren ska ordna övervakningen av serveringen så att den person som ansvarar för serveringen av alkoholdrycker och som fyllt 18 år effektivt kan övervaka serveringen och vid behov ingripa i den. En arbetstagare under 16 år kan ta emot beställningar som innehåller alkoholdrycker i restaurangen, men får inte sälja, dosera eller överlåta alkoholdrycker till kunderna.

Den som säljer alkoholdrycker eller den som deltar i övervakningen av servering får i sitt uppdrag inte vara påverkad av alkohol eller något annat berusningsmedel (alkohollagen, 38 §).

Tillståndshavaren ska som en del av egenkontrollen se till att personalen känner till sina skyldigheter enligt alkohollagen och planen för egenkontroll. Tillståndshavaren ska föra bok över den utbildning och kompetens som de personer som arbetar på verksamhetsstället har och på begäran lägga fram uppgifterna för tillsynsmyndigheten. (Alkohollagen, 57 §.)

Regionförvaltningsverket får förena ett tillstånd med villkor eller begränsningar som gäller personalstorlek om villkoren och begränsningarna är nödvändiga för att trygga övervakningen på serveringsstället och i dess omgivning, förebygga ordningsproblem och problem med oljud för dem som bor i närheten eller garantera allmän ordning och säkerhet. (Alkohollagen, 22 §.)

1.4 Företrädare för tillståndshavaren samt serveringspass

En ansvarig föreståndare som företräder tillståndshavaren och har utsetts av denne, eller en annan person som tillståndshavaren har utsett för denna uppgift, måste finnas på plats på ett serveringsställe som är öppet för kunder. Den ansvariga föreståndaren eller någon annan person som utsetts till denna uppgift måste ha fyllt 18 år. (Alkohollagen, 38 §.)

Serveringsställets plan för egenkontroll ska innehålla en beskrivning av de uppgifter som tillståndshavaren har beslutat att den ansvariga föreståndaren eller andra för uppgiften utsedda personen ska utföra (SHMf, 3 §).

En innehavare av serveringstillstånd ska se till att den ansvariga föreståndare eller andra för uppgiften utsedda person har ett intyg som visar personens kunskaper om alkohollagen, alltså ett serveringspass, enligt ett formulär som godkänts av Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården (Valvira) (alkohollagen, 57 §).

Tillståndshavarens bokföringsskyldighet i fråga om serveringspass kan fullgöras på alternativa sätt:

- tillståndshavaren förvarar kopior av de serveringstillstånd som uppvisats för aktören (på kontoret, på serveringsstället eller i elektronisk form), eller
- tillståndshavaren för en förteckning över de personer som har uppvisat serveringspasset för aktören och en anteckning om när behörigheten har kontrollerats (bilaga till planen för egenkontroll eller elektroniskt dokument).

Serveringspass krävs av ansvariga föreståndare eller andra för uppgiften utsedda personer, varvid den bokföring som lagen förutsätter gäller endast dem som har dessa uppgifter. Tillståndshavaren kan dock som en del av sin egenkontroll föra bok också över serveringspass för den övriga personalen.

Om det finns brister i tillståndshavarens plan för egenkontroll eller om tillsynsmyndigheten har skäl att misstänka bokföringens riktighet, kan myndigheten begära att en kopia av serveringspasset lämnas till påseende.

Serveringspass beviljas av en läroanstalt som med tillstånd av statsrådet eller undervisnings- och kulturministeriet ger utbildning i restaurangservice. Intyget beviljas personer som med godkänt resultat har avlagt ett prov som bedömer deras kunskaper om alkohollagen och kännedom om övervakningsrutinerna eller som har genomgått utbildning eller avlagt examen som omfattar motsvarande kunskaper. (Alkohollagen, 58 §.)

Grundexamen, yrkes- och specialyrkesexamen inom kosthållsbranschen samt yrkeshögskoleexamen inom turism- och kosthållsbranschen anses motsvara avläggandet av provet för serveringspass, om examen omfattar kunnande inom de ämnesområden som behandlas i provet. En läroanstalt som ger utbildning i restaurangservice får utfärda ett serveringspass till en person som avlagt examen. (SHMf 7 §.)

Ett intyg över kunskaper om bestämmelserna om servering av alkoholdrycker som har utfärdats av en läroanstalt som ger utbildning inom landskapet Åland godkänns som ett serveringspass (SHMf 8 §).

Den som vid ikraftträdandet av alkohollagen den 1 mars 2018 var behörig enligt den gamla lagen att vara ansvarig föreståndare för ett serveringsställe på det sätt som avses i 21 b § (1143/1994), anses uppfylla kompetenskraven enligt den nya lagen i fråga om kunskaper om alkohollagen. Ett serveringspass som beviljats under den gamla alkohollagens giltighetstid är också ett tillräckligt intyg över kännedom om alkohollagen. (Alkohollagen, 93 §.)

Valvira för inget register över utfärdade serveringspass. Om man tappar bort sitt serveringspass, kan man be om en kopia av den läroanstalt som utfärdat intyget.

1.5 Serveringsförbud och kunder

Alkoholdrycker får inte säljas eller på något annat sätt överlätas genom servering

- 1) till personer som inte har fyllt 18 år
- 2) till personer som är uppenbart berusade eller som uppträder störande
- 3) om det finns grundad anledning att befara att alkoholdrycker överläts eller förmedlas olovligen (alkohollagen, 37 §).

Personer som inte har fyllt 18 år, är uppenbart berusade eller uppträder störande får inte tillåtas inneha eller förtära alkoholdrycker på ett serveringsställe (alkohollagen, 37 §).

En kund som är uppenbart berusad ska vägras tillträde till serveringsstället. Om en kund på serveringsstället är uppenbart berusad, ska hen avlägsnas från serveringsstället (alkohollagen, 36 §).

Lagen om inkvarterings- och förplägnadsverksamhet (308/2006) föreskriver om rätten att välja kunder och om tryggnad av ordningen. Kriterierna för kundernas val får dock inte vara diskriminerande. Bestämmelser om förbud mot diskriminering finns i diskrimineringslagen (1325/2014).

Lagen om privata säkerhetstjänster (1085/2015) föreskriver om ordningsvaktens rätt att neka en person tillträde till sitt verksamhetsområde och avlägsna en person därifrån.

1.5.1 Skyldighet att styrka ålder på ett serveringsställe

Den som köper alkoholdrycker och den som vistas på ett serveringsområde är skyldig att på begäran styrka sin ålder för den personal som övervakar servering av alkoholdrycker och en tjänsteinnehavare som utövar tillsyn över att alkohollagen iakttas. Åldern ska styrkas med ett fotoförsett identitetskort, körkort eller pass som utfärdats av en myndighet eller någon annan tillförlitlig fotoförsedd handling som utfärdats av en myndighet (alkohollagen, 40 §).

En annan tillförlitlig fotoförsedd handling som utfärdats av en myndighet kan vara exempelvis ett resedokument eller ett främlingspass. Handlingen kan också vara digital. Ett utländskt fotoförsett identitetskort, pass eller körkort godkänns för att styrka ålder, om det inte verkar lätt att förfalska och om personens ålder framgår av handlingen. Däremot kan åldern inte bevisas med till exempel ett FPA- eller studentkort.

Innehavaren av serveringstillståndet kan själv bestämma vilka andra fotoförsedda handlingar som beviljats av en myndighet som den godkänner som åldersbevis. Tillvägagångssätten får dock inte vara diskriminerande. Beslutet att begränsa identitetskontrollen i kundkretsen får inte heller grunda sig på diskriminerande praxis, till exempel nationellt ursprung.

Innan alkoholdrycker överläts ska försäljningspersonalen alltid kontrollera kundens ålder, om det på grund av kundens utseende eller av någon annan orsak finns skäl att misstänka att hen är under 18 år. Detta måste göras trots att ordningsvakterna kontrollerar unga personers ålder redan när de kommer in på restaurangen.

Tillståndshavaren svarar för att minderåriga inte får alkoholdrycker på serveringsstället. Tillståndshavaren och serveringsställets personal ansvarar för att övervaka att en minderårig inte kan förtära till exempel alkoholdrycker som en annan kund förmedlar till den minderåriga på serveringsstället (alkohollagen, 37, 38 och 39 §).

Alkohollagen förbjuder inte minderåriga att vistas på ett serveringsställe. Tillståndshavaren kan dock fastställa en åldersgräns för serveringsstället.

Alkohollagen föreskriver om läktarutrymmen med 18 års åldersgräns. Om läktarutrymmet är reserverat endast för personer som har fyllt 18 år kan regionsförvaltningsverket godkänna det som serveringsområde vid idrotts-, motions- eller musikevenemang eller andra jämförbara evenemang. Minderåriga får inte ges tillträde till läktarutrymmen med 18 års åldersgräns om det serveras alkohol där. (Alkohollagen, 18 §.)

Serveringsställets plan för egenkontroll ska innehålla en beskrivning av serveringsställets praxis för säkerställande av att åldersgränserna för servering av alkoholdrycker iakttas (SHMf 3 §).

1.5.2 Kunder som är berusade eller som beter sig störande

En kund som är uppenbart berusad ska vägras tillträde till serveringsstället (alkohollagen, 36 §).

Alkoholdrycker får inte säljas eller på något annat sätt genom servering överlåtas till personer som uppenbart är berusade eller som uppträder störande (alkohollagen, 37 §). Störande beteende kan till exempel ta sig uttryck i trots, aggressivitet eller våldsamhet.

Om en kund på serveringsstället är uppenbart berusad, ska hen avlägsnas från serveringsstället (alkohollagen, 36 §).

En uppenbart berusad person kan ha en kraftigt nedsatt omdömesförmåga. Därför kan personen vara oberäknelig och uppföra sig på ett sätt som inte går att förutse. En berusad kund kan förorsaka störning om hen till exempel lägger beslag på en annan kunds alkoholdryck.

Ett uppenbart tillstånd av berusning kan konstateras om personen

- har svårigheter att fästa blicken eller personen har en glasartad blick
- beter sig störande, högljutt och är överdrivet självsäker
- har svårt att begripa saker och förstå vad andra säger
- har osäkra och klumpiga rörelser, svårt att få grepp om föremål och har långsamma reflexer
- spiller sin dryck och har svårt att föra glaset till munnen
- går svajigt och kan inte gå rakt, eller ramlar omkull utan stöd
- talar sluddrigt eller obegripligt

- är förvirrad eller har svårt att kontrollera sina känslor
- nickar till eller slumrar till, eller har slocknat/somnat
- mår illa.

Kännetecknen för uppenbar berusning bedöms alltid från fall till fall. Man bör även beakta att kännetecknen som tyder på berusning kan bero på sjukdom eller skada. Bedömningen av personens tillstånd får inte leda till diskriminering på grund av sjukdom eller skada.

Om en kund som avlägsnas på grund av ett kraftigt berusningstillstånd inte kan sköta sig själv, ska personalen se till att hemresan sker tryggt till exempel genom att beställa en taxi åt kunden. Kunden kan under uppsikt invänta hemtransporten i restaurangens foajé. Ibland kan man behöva kontakta polisen för att trygga kundsäkerheten när en kund avlägsnas.

Serveringsställets plan för egenkontroll ska innehålla en beskrivning av rutinerna och övervakningsförfarandet som syftar till att förebygga och förhindra att personer som är uppenbart berusade eller uppträder störande serveras alkohol. Serveringsställets plan för egenkontroll ska också innehålla en beskrivning av rutinerna i sådana situationer där kundens berusningstillstånd är uppenbart när kunden kommer till serveringsstället eller vistas där. (SHMf 3 §.)

1.6 Serveringstider

Servering av alkoholdrycker som innehåller mer än 2,8 % alkohol är tillåten mellan klockan 9 och 1.30 om inte serveringstiden har begränsats i tillståndsbeslutet. Serveringen får fortsätta till klockan 3 natten mot självständighetsdagen, nyårsdagen, första maj och midsommardagen. (Alkohollagen, 22 och 43 §.)

Serveringstiden är inte begränsad i ett inkvarteringsrum som hör till serveringsområdet, om mängden tillgängliga alkoholdrycker har begränsats enligt antalet kunder och kraven på övervakning av serveringen (alkohollagen 45 §). Serveringstiderna gäller således inte minibarsservering i inkvarteringsrum som hör till serveringsområdet. Om alkoholdrycker serveras på hotellrummet som rumsservice, ska serveringstiderna iakttas.

Förtäring av serverade alkoholdrycker är tillåten i en timme efter det att serveringstiden gått ut (alkohollagen, 43 §). Serveringsstället behöver inte

stänga när alkoholdrycker inte längre får förtäras. Tillståndshavaren kan fritt besluta om öppettiderna.

Serveringstiden kan förlängas genom ett anmälnings- eller tillståndsförfarande så att den börjar tidigast klockan 7.00 och slutar senast klockan 4.00 (alkohollagen, 44 §). Tillstånd att påbörja servering tidigast klockan 7 får endast beviljas frukostserveringen vid tillståndshavarens inkvarteringsställe.

Om serveringen fortsätter på serveringsstället efter klockan 1.30 utifrån anmälan eller tillstånd, ska tillståndshavaren utse en sådan ordningsvakt som avses i lagen om privata säkerhetstjänster att övervaka ordningen och säkerheten på serveringsstället och i dess omedelbara närhet. En ordningsvakt för varje påbörjat hundratal kunder ska utses, och de måste utföra sitt uppdrag från klockan 1.30 till dess att kunderna slutar förtära alkoholdrycker, om inte regionförvaltningsverket har bestämt något annat. (Alkohollagen, 45 §.)

I serveringsställets plan för egenkontroll ska det finnas en beskrivning av genomförandet av ordningsövervakningen samt av de uppgifter som har ålagts ordningsvakterna, om serveringen fortsätter efter klockan 1.30 (SHMf 4 §).

Utifrån alkohollagstiftningen finns det inget hinder för att ordningsvakten samtidigt också sköter andra arbetsuppgifter på serveringsstället, om övervakningen av ordningen eller skötseln av andra arbetsuppgifter inte äventyras av att uppgifterna sköts samtidigt.

Övergången till sommartid påverkar serveringstiderna för restauranger med förlängd tid. Vid övergång till sommartid ska serveringen avslutas enligt beslutet om förlängd tid, dock senast klockan 4.00 sommartid, det vill säga klockan 3.00 vintertid. Efter det är det tillåtet att förtära alkoholdrycker i en timme, det vill säga högst till kl. 5.00 sommartid. Serveringsstället behöver emellertid inte stängas. Vid övergång till vintertid kan serveringen enligt samma principer fortsätta högst till kl. 4.00 vintertid, det vill säga högst till kl. 5.00 sommartid.

1.7 Verksamhet inom serveringsområdet

Med serveringsområde avses ett område där kunderna får förtära de alkoholdrycker som serveras. Med serveringsställe avses en helhet som består av serveringsområdet eller serveringsområdena samt andra utrymmen såsom kök, toaletter och lager.

Alkohol drycker får serveras endast genom att dryckerna överläts till kunden för förtäring på ett serveringsområde godkänt av regionförvaltningsverket (alkohollagen, 36 §). Med överlåtelse avses enligt förarbetena till lagen överlåtelse av den fysiska besittningen av alkohol drycker till kunden. Alkohol drycker får således inte serveras som självbetjäning så att kunden på eget initiativ tar och serverar sig själv en alkohol dryck utan en personlig kundbetjäning av en försäljare. Undantag är tillståndshavarens mötes- och bastuutrymmen eller motsvarande områden för slutna sällskap samt inkvarteringsrum där kunderna kan få tillgång till en begränsad mängd alkohol drycker i enlighet med kraven på övervakning av serveringen (alkohollagen, 45 §).

På serveringsområdet får det endast förtäras alkohol drycker som tillståndshavaren säljer i serveringssyfte. Alkohol drycker som tillståndshavaren säljer i detaljhandeln får inte förtäras på serveringsstället. (Alkohollagen, 3 och 36 §.) Tillståndshavaren, personalen på serveringsstället samt tillställningens arrangör har rätt att frånta den som brutit mot förbudet alkohol drycken med kärl och bevisligen förstöra den (alkohollagen, 86 §). Bestämmelser om en ordningsvaks rätt att frånta alkohol drycken av en person som brutit mot förbudet finns i 47 § i lagen om privata säkerhetstjänster.

Serveringsområdet för alkohol drycker ska avgränsas eller märkas ut på ett tydligt sätt, om dess gränser inte annars klart kan urskiljas. De alkohol drycker som serveras får inte föras bort från serveringsområdet eller förtäras utanför området. (Alkohollagen, 36 §.) Om serveringsområdets gränser inte är helt tydliga, förhindrar avgränsningen och märkningen av serveringsområdet i väsentlig grad att alkohol drycker förs bort från serveringsområdet. Tillståndshavaren eller dennes företrädare får ta ett kärl som har förts bort från serveringsområdet ifrån en person som har brutit mot ett förbud och förstöra den alkohol dryck som finns i kärlet (alkohollagen, 39 §).

Serveringsställets serveringsområden kan i vissa fall vara åtskilda från varandra. En sådan situation är till exempel när det mellan restaurangen och dess uteserveringsområde finns en trottoar som inte hör till serveringsområdet. Regionförvaltningsverket kan när den godkänner serveringsområdet tillåta att kunderna för alkohol drycker från ett av serveringsställets serveringsområden till ett annat på ett sätt som tillståndshavaren godkänner i planen för egenkontroll (alkohollagen, 36 §). Tillståndshavaren ska i planen för egenkontroll beskriva hur serveringsstället för drycker från ett serveringsområde till ett annat samt hur man styr och övervakar kunderna i den här situationen.

Om en innehavare av serveringstillstånd eller en person som arbetar på serveringsstället överlåter alkoholdrycker för att föras bort utan att ha tillstånd som berättigar till detaljhandel med drycken i fråga, kan hen dömas till straff för alkoholbrott (50 a kap. i strafflagen).

Två eller flera innehavare av serveringstillstånd kan samtidigt verka inom ett serveringsområde, om det finns ett tillstånd för detta som beviljats av regionförvaltningsverket. Den ena tillståndshavaren ska dock ansvara för övervakningen av det gemensamma serveringsområdet i enlighet med tillståndet. (Alkohollagen, 19 §.)

Serveringsställets plan för egenkontroll ska innehålla en beskrivning av serveringsställets rutiner för övervakning av att de ovan nämnda förbuden och skyldigheterna iakttas (SHMf 3 §).

Regionförvaltningsverket får förena ett tillstånd med villkor eller begränsningar som gäller serveringsområde, antal kundplatser och förebyggande av problem med oljud, om villkoren och begränsningarna på grund av ställets läge, verksamhetens särskilda karaktär eller andra särskilda omständigheter som har framkommit vid verksamheten är nödvändiga för att trygga övervakningen på serveringsstället och i dess omgivning, förebygga ordningsproblem och problem med oljud för dem som bor i närheten eller garantera allmän ordning och säkerhet (alkohollagen, 22 §).

1.8 Betalning av alkoholdrycker

Betalningen av alkoholdrycker behöver inte ske i samband med att drycken överläts. Man måste dock alltid försäkra sig om att serveringsförbuden iakttas innan man lämnar ut drycken till kunden, även om alkoholdrycken redan har betalats på förhand.

På serveringsställe har det blivit vanligare med olika förskottsbetalningsarrangemang via nätet, via vilka man kan betala alkoholdrycker. När man gör webbplatser eller mobilapplikationer ska bestämmelserna om marknadsföring av alkoholdrycker iakttas.

Serveringsställets plan för egenkontroll ska innehålla uppgifter om det av tillståndshavaren fastställda maximala kreditbeloppet samt om övervaknings- och verksamhetssätten i fråga om kreditförsäljningen, om alkoholdrycker säljs på kredit till kunderna på något annat sätt än genom allmänt använda kortbetalningstjänster eller betalningsapplikationer som tillhandahålls av

kreditinstitut eller i samband med programtjänster eller i anslutning till inkvarteringsrum (SHMf 4 §).

1.9 Alkoholportioner vid servering

Vid servering får alkoholdrycker för förtäring endast säljas i öppnade förpackningar eller utportionerade i glas eller andra kärl (alkohollagen, 41 §). Vid servering i ett inkvarteringsrum till en sådan resande som avses i lagen om inkvarterings- och förplägnadsverksamhet och vid servering till slutna sällskap i tillståndshavarens konferenslokal eller på ett motsvarande område kan även öppnade förpackningar användas, om mängden alkoholdrycker som serveras har begränsats i enlighet med kraven på kundantal och tillsyn över serveringen (alkohollagen, 45 §).

Om en alkoholdryck vid servering säljs utportionerad, ska den finnas tillgänglig för kunden i följande basportioner:

- Basportionen för en alkoholdryck som är starkare än 22 % är 4 centiliter.
- Basportionen för en alkoholdryck som är starkare än 15 % men högst 22 % är 8 centiliter.
- Basportionen för en alkoholdryck som är starkare än 8 % men högst 15 % är 12 centiliter.
- Basportionen för en alkoholdryck som är högst 8 % är 33 centiliter. (Alkohollagen, 41 §.)

Den maximala alkoholportion som får serveras på en gång begränsas inte i alkohollagstiftningen. Serveringsställets plan för egenkontroll ska ändå innehålla uppgifter om den av tillståndshavaren fastställda maximala portion som får säljas åt gången per kund, om den tillåtna portionen är större än de fyra tidigare nämnda basportionerna (SHMf 4 §).

Regionförvaltningsverket får förena ett tillstånd med villkor eller begränsningar som gäller portionsstorlekar om de är nödvändiga (alkohollagen, 22 §).

Anvisningar om mätinstrument som används vid mätning av alkoholdrycker finns på Säkerhets- och kemikalieverket Tukes webbplats.

1.10 Förbud mot åtgärder som strider mot god sed

Vid servering av alkoholdrycker får man inte handla i strid med god sed. En åtgärd anses strida mot god sed, om den är klart oförenlig med allmänt godtagna samhällliga värden och i synnerhet om den ger uttryck för en positiv eller likgiltig attityd till att hälsan äventyras under alkoholpåverkan eller med narkotika, läkemedelspreparat eller kemikalier (alkohollagen, 4 §).

Enligt regeringens proposition med förslag till alkohollag kan till exempel anordnandet av dryckestävlingar utgöra ett hot mot kundernas hälsa, om man i tävlingarna konsumerar stora mängder alkoholdrycker mycket snabbt. Vid servering av alkoholdrycker kan det på samma grunder strida mot god sed att sälja eller tillåta att alkohol används med ovanliga metoder, såsom genom att absorbera den via slemhinnor eller att andas in den.

Enligt propositionen strider det inte nödvändigtvis mot god sed att till exempel paketprissätta måltider och inkluderande alkoholdrycker, men beroende på marknadsföringen och serveringens karaktär kan servering av alkoholdrycker enligt principen "drick så mycket du vill" till ett visst pris vara förbjuden för att den strider mot god sed. På motsvarande sätt kan servering av alkoholdrycker på kredit till t.ex. svaga konsumentgrupper i vissa situationer utifrån en helhetsbedömning strida mot god sed.

1.11 Detaljhandel med alkoholdrycker i samband med servering

Med detaljhandel med alkoholdrycker avses försäljning av alkoholdrycker för förtäring någon annanstans än i lokaler som försäljaren kontrollerar eller någon annanstans än under övervakning som ordnas av försäljaren (alkohollagen, 3 §). Detaljhandel med alkoholdrycker får bedrivas endast så att dryckerna överläts till kunden på ett godkänt detaljhandelsställe (alkohollagen, 35 §).

Om ett serveringsställe har beviljats ett detaljhandelstillstånd, får högst 8,0 % alkoholdrycker som framställts genom jäsning och högst 5,5 % alkoholdrycker som framställts på andra sätt säljas enligt de normala bestämmelserna för detaljhandel med alkoholdrycker till kunder för att tas med (alkohollagen, 17 §).

I detaljhandeln får alkoholdrycker säljas endast i färdigt fyllda, slutna förpackningar (alkohollagen, 41 §). Servering av alkoholdrycker förutsätter tillverkningstillstånd för alkoholdrycker och tappning får inte utföras någon annanstans än på ett godkänt tillverkningsställe (alkohollagen, 3 och 14 §).

Utan tillverkningsstillstånd är det möjligt att blanda och förpacka alkoholdrycker på serveringsstället för detaljhandel endast om alkoholdrycker med högst 2,8 % används som råvaror. Om slutprodukten innehåller mer än 1,2 % alkohol får den endast säljas i på förhand fyllda, slutna förpackningar, såsom slutna flaskor, burkar eller på motsvarande sätt. Förpackningen ska vara lämplig för livsmedelsbruk och den ska vara försluten så att produkten inte lämnar förpackningen även om man vrider och vänder på förpackningen. Blandning och förpackning av drycker ska ske i en livsmedelslokal som anmälts till den kommunala livsmedelsmyndigheten. Vid tillverkningen eller annars vid hanteringen av ett livsmedel ansvarar företagen för produktens säkerhet, innehåll och sammansättning samt för påskrifterna på förpackningen enligt livsmedelslagen.

Alkoholdrycker som omfattas av detaljhandelstillstånd och som innehåller mer än 2,8 % alkohol får säljas i detaljhandeln endast mellan klockan 9 och 21. Alkoholdrycker som säljs i detaljhandeln ska överlåtas till kunden inom försäljningstiderna. (Alkohollagen, 17 och 42 §.)

I serveringsställets plan för egenkontroll kan ett förfaringssätt fastställas för serveringsställets förvaring av alkoholdrycker som sålts till kunden inom detaljhandeln exempelvis i samband med garderoben, om kunden stannar kvar på serveringsstället efter att ha köpt alkoholdrycker för att ta dem med sig.

En plan för egenkontroll för ett serveringsställe med detaljhandelstillstånd ska också innehålla de uppgifter som förutsätts av planen för egenkontroll för detaljhandel med alkoholdrycker (SHMf 5 §). Dessa är t.ex. uppgifter om rutinerna i anslutning till iakttagande av försäljningstiderna samt kassa- och försäljningsarrangemangen.

Regionförvaltningsverket får förena ett tillstånd med villkor som gäller kassa- och försäljningsarrangemang i detaljhandeln, eller begränsa försäljningstiden för serveringsställets detaljhandel och de försäljningsvolymerna som säljs till kunderna, om det är nödvändigt (alkohollagen, 17 och 22 §).

Detaljhandel på serveringsställena omfattas också av andra bestämmelser om detaljhandel med alkoholdrycker. Valvira anvisning Detaljhandel med alkoholdrycker redogör närmare för dessa.

1.12 Köksalkohol och alkoholpreparat

En restaurang kan söka tillstånd att använda köksalkohol i matlagning. Köksalkohol som köpts med tillstånd är uteslutande avsedda för matlagning och är befriade från alkoholskatt. Det är förbjudet att använda skattefri köksalkohol för framställning av drycker eller dryckesblandningar. (Alkohollagen, 15 §.)

Även alkoholdrycker som anskaffats för servering kan på ett verifierbart sätt flyttas till köket och användas vid tillredning av mat. Serveringsdrycker får vid tillredning av mat behandlas som råvaror, varvid användningen av dem inkluderas i priset på maten eller serveras som en del av måltiden och faktureras enligt alkoholprislistan. På samma sätt som för köksalkohol ska det föras bok över användningen i matlagning av sådana alkoholdrycker som anskaffats för servering och från tillståndshavarens bokföring ska det ska vara möjligt att i efterhand utreda mängden och arten av den alkohol som använts.

Ett fast alkoholpreparat med högst 2,8 viktprocent etylalkohol, till exempel chokladgodis eller glass får säljas utan tillstånd enligt alkohollagen. Detaljhandel med och servering och marknadsföring av starkare produkter omfattas av alkohollagens bestämmelser om alkoholdrycker, såsom åldersgränser. Detaljhandel med och servering av alkoholpreparat som innehåller mer än 2,8 viktprocent förutsätter tillstånd.

Med ett detaljhandelstillstånd för alkoholdrycker får man sälja fasta alkoholpreparat som innehåller högst 8,0 viktprocent alkohol som framställts genom jäsnings och högst 5,5 viktprocent alkohol som framställts på andra sätt. Alkoholpreparat med starkare viktprocent får endast säljas i Alko och på serveringsområdet för förtäring i en restaurang med serveringstillstånd. Vid tillämpningen av alkohollagen betraktas som preparatets alkoholhalt i volymprocent dess alkoholhalt i viktprocent. (Alkohollagen, 55 §.)

1.13 Anskaffning av alkoholdrycker

Endast alkoholdrycker som lagligen levererats till serveringsstället får säljas och förtäras där. Alkoholdrycker ska alltid köpas för servering enligt serveringstillstånd och de kan inte flyttas mellan serveringsställena annat än i samband med att verksamheten upphör. Lagligt anskaffade alkoholdrycker är anskaffade av en tillverkare, partihandlare eller detaljförsäljare av alkoholdrycker som beviljats tillstånd (alkohollagen, 30 och 46 §). Tillståndshavaren kan också importera alkoholdrycker för servering, om hen har gjort en anmälan om egen import till Valvira (alkohollagen, 29 och 32 §).

Om någon annan alkoholdryck än lagligt anskaffad alkoholdryck säljs på ett serveringsställe eller i samband med stället, kan tillståndshavaren eller den som är anställd på serveringsstället dömas för alkoholbrott (strafflagen kap. 50 a).

Det är alltid förbjudet att servera och förtära kundens egna alkoholdrycker på ett serveringsställe. Vid privata tillställningar som ordnas i en restaurang, såsom bröllop, får inte till exempel bröllopsskålen vara champagne som kunden tagit med sig, utan enbart alkoholdrycker som lagligen anskaffats för servering.

1.14 Alkoholbokföring och alkohollager

Tillståndshavaren ska bokföra försäljningen per konto för att få nödvändiga uppgifter till den halvårsrapport som lämnas till regionförvaltningsverket. Det är också bra att i bokföringen inkludera uppgifter om svinn och annan användning av alkoholdrycker.

Vid en eventuell myndighetsinspektion ska tillståndshavaren kunna bevisa att serveringsställets alkoholdrycker och lager har anskaffats lagligt.

Serveringsställets plan för egenkontroll ska innehålla en beskrivning av lagringen av och lagerlokalerna för alkoholdryckerna (SHMf 3 §). Lagerlokalerna ska vara lämpliga för sitt ändamål. Livsmedelslagstiftningen fastställer skyldigheter och krav som gäller lagerlokaler och de ska omfattas av livsmedelstillsynen.

Kundernas egna alkoholdrycker som lämnats för förvaring ska hållas tydligt åtskilda från serveringsdrycker och alkoholdrycksförrådet, till exempel i garderoben eller något annat motsvarande utrymme.

1.15 Halvårsanmälan om servering

Tillståndshavaren är skyldig att på utsatta tider lämna tillsynsmyndigheterna de anmälningar och upplysningar som behövs för tillsynen över försäljningen och verksamheten i övrigt och för bedömning av verksamhetens risker (alkohollagen, 62 §).

Innehavaren av serveringstillstånd för alkoholdrycker ska två gånger om året till regionförvaltningsverket anmäla värdet av sin servering av alkoholdrycker (euro), och sin personals storlek samt volymen (liter) och värdet (euro) av sin detaljhandelsförsäljning av alkoholdrycker, om det på serveringsstället bedrivs detaljhandel med alkoholdrycker. Innehavaren av serveringstillstånd ska

dessutom två gånger om året anmäla volymen (liter) och värdet (euro) av de alkoholdrycker som anskaffats från innehavaren av ett detaljhandelstillstånd. (SHMf 9 §.)

Om ingen försäljning skett under rapportperioden ska anmälan lämnas inom utsatt tid med meddelande om att ingen försäljning skett under perioden.

Tillståndshavaren ska lämna uppgifterna i halvårsrapporten till regionförvaltningsverket före utgången av anmälningsperioden. Uppgifterna för de första sex månaderna av kalenderåret ska lämnas in senast den 31 juli och uppgifterna för de senare sex månaderna senast den 31 januari.

Halvårsanmälan lämnas elektroniskt i e-tjänsten för alkoholärenden Allu på adressen valvira.fi/allu eller genom en gränssnittslösning. Det är viktigt för hela branschen att få lagstadgad information, eftersom man med hjälp av den kan följa utvecklingen inom branschen och förebygga grå ekonomi och ekonomisk brottslighet. Försummelse av att lämna halvårsrapport kan leda till påförande av påföljdsavgift (alkohollagen 71 §).

2 Marknadsföring av alkoholdrycker på restaurang

I detta kapitel behandlas de vanligaste marknadsföringsreglerna i anslutning till servering. Mer information om marknadsföring av alkoholdrycker fås i Valviras anvisning om marknadsföring av alkohol.

2.1 Marknadsföring av starka alkoholdrycker

Reklam för starka alkoholdrycker är i regel förbjuden (alkohollagen, 50 §). Det är dock tillåtet inomhus på ett serveringsställe, men reklamen ska vara saklig. Reklam kan också förekomma på andra ställen än serveringsområdet, till exempel i serveringsställets korridorer eller i sådana utrymmen där reklamen inte är synlig utåt från restaurangen. Reklam på webbplatser eller i sociala medier som tillståndshavaren upprätthåller är inte reklam på serveringsstället.

Det är förbjudet att marknadsföra starka alkoholdrycker

- på produkter som är avsedda att tas med från restaurangen (postkort, reklamblad, recepthäften, tändsticksaskar som är till salu etc.)
- genom att bjuda på smakprover på starka alkoholdrycker.

Det är förbjudet med reklam utanför restauranglokalerna eller genom att man placerar flaskor med starka alkoholdrycker i restaurangens fönster. På ett uteserveringsområde får reklamen inte vara tydligt synlig utanför området. Stora reklamplaner för starka alkoholdrycker, prisinformation som syns långa vägar, solparasoll som har försetts med symboler för starksprit o.d. är därför förbjudna.

Reklam för drinkar eller cocktails som blandats av starka alkoholdrycker innebär att man främjar försäljningen av starka alkoholdrycker, vilket är förbjudet utanför restaurangen. Reklam för starka alkoholdrycker får inte visas i tidningsannonser, tv-reklam, fönsterskyltningar och fönstertejningar, på ytterdörrar och utomhusskyltar eller på internet på till exempel restaurangens webbplats eller sociala medier.

Att sälja färdigblandade milda drycker på flaska är inte servering av starka alkoholdrycker, även om de innehåller stark alkoholdryck. Sådana drycker får dock annonseras om namnet på dem inte innehåller namnet på den starka alkoholdrycken.

Serveringsstället får utan hinder av förbudet mot reklam för starka alkoholdrycker publicera sin prislista i tryckt form eller i ett datanät så att alla alkoholdrycker som erbjuds på stället presenteras för konsumenterna på ett sakligt och enhetligt sätt. Vissa enskilda drycker får inte lyftas fram och de får inte framhävas med hjälp av teckensnitt, färger eller till exempel layout.

2.2 Marknadsföring av svaga alkoholdrycker

Marknadsföring av svaga alkoholdrycker är som huvudregel tillåten, men verksamheten måste uppfylla de begränsningar som anges i 50 § andra stycket av alkohollagen. Av dessa mest tillämpliga inom serveringsverksamheten behandlas i underavsnitten nedan.

2.2.1 Marknadsföring som riktar sig till minderåriga

Marknadsföring av svaga alkoholdrycker är förbjuden, om den riktar sig till minderåriga eller andra personer till vilka alkoholdrycker inte får säljas (AlkoL 50.2 § 1 punkten). Det är även förbjudet att avbilda minderåriga, personer som uppträder störande, klart berusade personer eller personer som missbrukar alkohol i reklam.

2.2.2 Framhävande av alkoholhalten som en positiv egenskap

Det är förbjudet att framhäva en drycks alkoholhalt som en positiv egenskap (AlkoL 50.2 § 3 punkten). Det är fråga om reklam av det här slaget till exempel när man med hjälp av reklam försöker påverka dryckesvalet och köpbeslutet särskilt på den grunden att drycken har en hög alkoholhalt.

Alkoholhalten kan framhävas i reklamen också genom att procenttalet som anger dryckens alkoholhalt visas på ett sätt som väcker uppmärksamhet. Samma effekt har reklam där man poängterar att dryckens alkoholhalt nu är högre än förut eller hög i förhållande till dess pris eller en annan dryck.

Den olagliga betoningen av hög alkoholhalt kan enligt Valviras tolkning undvikas genom att i reklamen tydligt förklarar att man med ordet "stark" avser någon annan av dryckens egenskaper, till exempel stamvörtsstyrka eller smak. På motsvarande sätt bedöms synonyma uttryck som i reklamen används för styrka, till exempel "kraftig" eller "kraftfull".

2.2.3 Opassande marknadsföring

Marknadsföring av alkoholdrycker är förbjuden om den anses strida mot god sed eller vara olämplig eller vilseledande för konsumenten (alkohollagen, 4 och 50 § 2 mom. 7).

Alkoholreklam där kunderna lockas med hjälp av en gratis alkoholdryck eller där man framställer erbjudanden enligt vilka alkoholpriset blir förmånligare ju mer man dricker, har i myndigheternas tillsynspraxis ansetts strida mot god sed. Reklamen är vilseledande om den ger konsumenten en uppfattning eller föreställning om produktens egenskaper som inte motsvarar verkligheten, till exempel i fråga om storlek eller pris.

Exempel på marknadsföring som strider mot god sed och är förbjuden:

- "Första drycken är gratis", "Vi lottar ut gratis drinkar".
- Försäljning av paket som inkluderar rätt till obegränsade mängder alkoholdrycker, till exempel "Fri tillgång till alkoholdrycker med VIP-biljett" eller "Två dricker med priset av en".
- Stamkundskort, ölpass och andra verifikationer som samlar stämplat: t.ex. "Var tionde öl är gratis", "Var femte dryck till halva priset".
- Biljetter som delas ut till konsumenter: "Den här kupongen berättigar till en gratis öl eller cider".

2.2.4 Reklam för alkoholdrycker på en allmän plats

Reklam för alkoholdrycker på allmän plats är huvudsakligen förbjuden (alkohollagen, 50 § 2 mom. 9 punkten).

Undantagsvis är det tillåtet att i en restaurangs skyltfönster eller utanför lokalen ge saklig information om de svaga alkoholdrycker som står till buds samt om priserna på dem. Utanför försäljningsställen får produkten inte lyftas fram till exempel genom reklam av särskilt stor storlek eller på något annat uppseendeväckande sätt. Produkten får inte heller lyftas fram på ett sätt som är tydligt reklamässigt. Det är alltså inte tillåtet att i större utsträckning beskriva produktens kvalitet, smak eller andra egenskaper.

Reklamen ska placeras i omedelbar närhet av försäljningsstället. Endast av motiverade skäl som till exempel gäller läget eller det faktum att stället är svårt

att hitta, får reklamen placeras på annan plats än inom synhåll från försäljningsstället.

Kunden ska kunna uppfatta ett funktionellt samband mellan alkoholreklamen och dess försäljningsställe. Till exempel utgör ett köpcenters allmänna ljusstavla utanför centret inte tillståndsinnehavarens reklam.

På uteserveringsområden får reklamen (t.ex. placerad på parasoller eller möbler) inte vara så iögonfallande och riktad utanför serveringsområdet att den kan betraktas som ett kringgående av reklamförbudet på allmänna platser.

Det är tillåtet att göra reklam för svaga alkoholdrycker i fråga om tillgång och pris på bland annat följande platser:

- i serveringsställets fönster med bokstäver eller symboler
- med en s.k. trottoarpratare i omedelbar närhet av ett serveringsställe
- på serveringsställets markiser
- på uteserveringsområdets reklamparasoller

2.2.5 Spel och lotterier med anknytning till alkoholdrycker

Det är tillåtet att ordna spel, lotterier och tävlingar på serveringsställen, så länge de inte på något sätt anknyter till alkoholdrycker och så länge priserna inte består av alkoholdrycker.

Det är förbjudet att främja alkohol om det innebär att konsumenterna deltar i spel, lotterier eller tävlingar (alkohollagen, 50 § 2 mom. 10). En tillståndsinnehavare får inte ordna spel, lotterier eller tävlingar där priset är en alkoholdryck. Spel, lotterier och tävlingar som gäller vissa alkoholdrycker är också förbjudna, även om alkoholdrycken inte skulle användas som pris. Sättet att genomföra tävlingen spelar ingen roll; förbudet gäller spel, tävlingar och lotterier som ordnas både på internet och på serveringsstället och som hänför sig till alkoholdrycker eller varumärken som på ett eller annat sätt kan identifieras.

Förbudet mot indirekt reklam hindrar att alkoholfria produkter som ingår i en produktfamilj som även innehåller alkoholhaltiga drycker används som tävlingspris.

2.2.6 Utnyttjande och tillhandahållande av innehåll som produceras av konsumenter för distribution i datanätstjänster

Reklam för alkoholdrycker är förbjuden om man använder sig av verbalt eller visuellt innehåll som produceras av konsumenter i datanätstjänster eller gör innehållet tillgängligt för delning (alkohollagen, 50 § 2 mom. 11). Det är förbjudet att i reklam använda konsumenternas egna bilder eller videor som innehåller drickande och att dela dem via restaurangens webbplats eller sociala tjänster samt att producera reklamfilmer för distribution via konsumenterna.

Valvira har gett följande anvisningar om bestämmelsen:

Annonsören får inte uppmåna eller uppmuntra konsumenterna att dela innehåll som de producerar eller som konsumenterna producerar och som betraktas som reklam. Många tjänster använder också den s.k. "gilla"-funktionen. Det är inte förbjudet att en konsument utan att producera egentligt innehåll uttrycker att hen tycker om det innehåll som annonsören producerar. Annonsören behöver alltså inte ta bort eller förhindra "gillningar".

Det är tillåtet att:

- göra reklam för svaga alkoholdrycker på traditionella webbplatser
- göra reklam för svaga alkoholdrycker i sociala medietjänster, under förutsättning att begränsningarna gällande användningen av delningsfunktionen har beaktats och konsumenternas möjligheter att skriva och kommentera på sidan har förhindrats eller att annonsören tar bort konsumenttexter och konsumentkommentarer som kan anses utgöra alkoholreklam.
- använda innehåll som har producerats av konsumenter och delningsfunktioner i reklam för andra produkter och tjänster än alkoholdrycker. Om det huvudsakliga budskapet i innehållet inte anknyter till alkoholdrycker behöver man inte ta bort innehållet.

Det är förbjudet att:

- uppmåna att dela alkoholreklam i anslutning till materialet
- använda delningsfunktioner som länkar till sociala medietjänster i samband med alkoholreklam på traditionella webbplatser som kontrolleras av annonsören (s.k. sociala medier-knappar).

2.3 Prissättning och prisinformation av alkoholdrycker

2.3.1 Priserbudanden

Vid servering är det tillåtet att annonsera om kortvariga priserbudanden på svaga alkoholdrycker också utanför verksamhetsstället. Priserbudanden på starka drycker får dock inte publiceras till exempel i sociala medier, i restaurangens fönster eller i en tidning.

Det är tillåtet att marknadsföra drycker som är framställda av högst 22-procentiga alkoholdrycker. För tydlighetens skull är det bra att nämna att det är fråga om en svag drink, om det inte annars framgår av dryckens namn.

I alkohollagen har det inte fastställts någon övre eller nedre gräns för priserna på alkoholdrycker.

2.3.2 Mängdrabatt

Två eller flera alkoholdrycksförpackningar eller dryckesportioner får inte erbjudas med mängdrabatt, dvs. till ett totalpris, så att priset per enhet för samma artiklar är dyrare om de köps separat (alkohollagen, 51.1 §).

Förbudet att sälja med mängdrabatt gäller enligt motiveringen till lagen också sådana "två till priset av en"-erbjudanden där alkoholdryckerna är förmånligare om man köper två drycker samtidigt i stället för en per gång. Bestämmelsen hindrar dock inte en restaurang från att sälja alkohol till exempel till en privat tillställning till ett lägre pris än restaurangens listpris, om den lägre prissättningen inte förutsätter att man köper en viss mängd alkohol.

Bestämmelsen gäller inte heller situationer där samma alkoholdryck säljs i olika förpackningar, till exempel i flaskor på 0,33 liter och en liter. Alkoholdrycker i större enskilda förpackningar får vara billigare till literpriset än i mindre enskilda förpackningar. Detta gäller bland annat prissättningen av öl samt rött och vitt vin, då de serveras glasvis eller på flaska.

I reklam för dryckesportioner måste man uppge portionens storlek samt mängden alkoholdryck som ingår i dryckesblandningar. Annonsen ska uppge hur många centiliter till exempel en stor öl eller ett glas rött vin innehåller. Priset per portion ska helst alltid uppges. Serveringsstället ska åtminstone på begäran kunna ge prisuppgifter för alla drycker som säljs på serveringsstället.

Restaurangen kan prissätta alkoholdryckerna förmånligare än normalt när det är fråga om en begränsad grupp, till exempel personer som har registrerat sig som stamkunder. Särskilda stamkundspriser eller personalrabatter är därmed tillåtna.

2.3.3 Förbud mot gottgörelse för pris på alkoholdrycker

Det är förbjudet att i detaljhandeln och vid servering erbjuda och betala sådan gottgörelse för priset på en alkoholdryck som räknas ut utifrån de alkoholdrycker och andra konsumtionsnyttigheter och tjänster som köpts (alkohollagen, 51.2 §). Försäljning av alkohol får inte främjas med stamkundskort eller förmånsprogram från en restaurang så att inköp av alkohol på grund av gottgörelsen blir billigare ju fler alkoholdrycker eller andra konsumtionsnyttigheter man köper.

Bestämmelsen förbjuder alla slags gottgörelsearrangemang. Gottgörelse är en allmän term som omfattar såväl bonus som förmåner i annan form som exempelvis förmåner i fråga om betalningssätt. Därför är det förbjudet att erbjuda och betala såväl bonus och betalningssättsförmåner som annan eventuell gottgörelse för samlade inköp av alkoholdryck.

Stamkundspriser och stamkundsrabatter samt personalrabatter är i vissa fall möjliga även i fråga om alkoholdrycker.

2.4 Kombinerade erbjudanden och programpaket

Enligt vedertagen praxis har man ansett att erbjudanden om en matportion och en portion svag alkohol till ett totalpris är tillåtna under nedannämnda förutsättningar:

- Det finns även ett alkoholfritt alternativ.
- Drycken får inte annonseras som gratis eller på köpet. Drycken är inte ”gratis”, eftersom kunden betalar ett totalpris för drycken och maten.
- Alkoholdrycken får inte vara huvudbudskapet i annonsen.

Det har i myndighetspraxisen ansetts vara tillåtet att:

- I inträdesavgiften inkludera en portion svag alkoholdryck som serveras under samma besökstillfälle. Samtidigt ska det anges att man även kan

välja ett alkoholfritt alternativ. Det är inte tillåtet att i reklamen ange att drycken är "gratis", eftersom kunden betalar för den i inträdesavgiften.

- I priset för en programbiljett i samband med ett evenemang med program på serveringsstället inkludera en portion svag alkoholdryck som välkomstdrink samt en måttlig mängd svaga alkoholdrycker som måltidsdrycker. Det ska även erbjudas ett alkoholfritt alternativ.
- Det är i princip inte tillåtet att inkludera starka alkoholdrycker i priset på programbiljetten, då det i praktiken är så gott som omöjligt att sälja biljetten utan att handlingen skulle betraktas som marknadsföring av starka alkoholdrycker.

När man marknadsför till exempel mat, alkoholdrycker och paket som innehåller program på en restaurang, ska man beakta att ingen annan än tillståndsinnehavaren får sälja dessa paket. Mellan restaurangen och konsumenten får det inte finnas någon annan aktör som köper ett paket som innehåller alkohol från restaurangen och säljer det vidare till konsumenterna, eftersom förmedling av alkoholdrycker mot vederlag är straffbart enligt strafflagen.

2.5 Stamkundstillställningar

Tillståndshavaren kan sporadiskt ordna tidsbegränsade, slutna tillställningar för stamkunder där stamkunderna får serveras en skälig mängd alkoholdrycker avgiftsfritt. Drycker som serveras kan också innehålla starka alkoholdrycker, men på grund av marknadsföringsförbudet är det inte möjligt att marknadsföra dem på annat sätt eller till exempel nämna dem i inbjudan.

Av stamkunder förutsätts en befintlig kundrelation. Inbjudan till stamkundstillställningen ska skickas i förväg och vara personlig. Som stamkund betraktas inte en person som har anlänt till restaurangen och först då registrerar sig som stamkund i restaurangen för att få gratis servering.

Slutna stamkundstillställningar ska vara tidsbegränsade och tiden ska anges i inbjudan. Under den här tiden ska restaurangen eller restaurangavdelningen vara stängd för andra gäster. Efter att tillställningen har avslutats kan restaurangen fortsätta sin vanliga verksamhet och öppna för allmänheten.

2.6 Produktpresentationer

Det är tillåtet att presentera alkoholdrycker på ett serveringsområde, till exempel på en mässas. Alkoholdrycker som presenteras vid ett evenemang som är öppet för allmänheten får inte serveras gratis eller till ett pris som kan anses vara nominellt. Förtäring av drycker i samband med presentation av alkoholdrycker bör ske i enlighet med bestämmelserna i alkohollagen.

Utställare som är innehavare av tillverknings- eller partihandelstillstånd för alkoholdrycker ska komma överens med innehavaren av serveringstillståndet om att de alkoholdrycker som presenteras ska levereras för servering samt om andra praktiska arrangemang i anslutning till presentationen. Endast alkoholdrycker som lagligen levererats till serveringsstället får förtäras där.

3 Tillsyn och påföljder

Innehavaren av serveringstillstånd har det primära tillsynsansvaret för att alkohollagen iakttas i serveringsverksamheten. Att tillståndshavaren utövar planmässig egenkontroll innebär i praktiken att hen utarbetar, upprätthåller och genomför en skriftlig plan för egenkontroll tillsammans med sin personal (alkohollagen 56 §).

Den planmässig egenkontrollen avlägsnar dock inte behovet av myndighetstillsyn. Syftet med myndighetstillsynen är främst att styra och utveckla tillståndshavarnas verksamhet för att förebygga brott mot alkohollagen. Myndighetstillsynen kan också inriktas på riskobjekt, det vill säga tillståndshavare med bristfälligt planerad egenkontroll och tidigare försummelser av planen för egenkontroll.

3.1 Planmässig egenkontroll

Tillståndshavaren ska ha tillräckliga och korrekta kunskaper och uppgifter om sin verksamhet och de skyldigheter enligt lag som hänför sig till den och om de risker som är förenade med det praktiska fullgörandet av skyldigheterna (alkohollagen, 56 §).

Den som ansöker om serveringstillstånd och tillståndshavaren ska utarbeta en skriftlig plan för egenkontroll för att säkerställa att verksamheten är lagenlig samt iakttas den och föra bok över genomförandet. Planen ska också hållas uppdaterad. (Alkohollagen, 18 och 56 §).

Planen för egenkontroll samt det tillstånd som gäller verksamhetsstället och som avses i alkohollagen ska hållas tillgängliga för personalen och tillsynsmyndigheterna (SHMf 1 §). Tillståndshavaren ska se till att personalen känner till innehållet i alkoholtillstånden och att personalen känner till sina skyldigheter enligt alkohollagen och enligt planen för egenkontroll (alkohollagen, 57 §).

Planen för egenkontroll ska innehålla en beskrivning av verksamhetsidén för serveringsstället och vid behov en beskrivning av prioriteringarna och riskerna i den övervakning som gäller serveringsställets läge. Planen ska även innehålla en beskrivning av lagringen av och lagerlokalerna för alkoholdryckerna (SHMf 3 §).

Planen för egenkontroll ska beskriva de uppgifter som tillståndshavaren har beslutat att den ansvariga föreståndaren eller andra för uppgiften utsedda personen ska utföra samt en plan angående personalens storlek och uppgifter när det gäller tillsynen av serveringsställets efterlevnad av förbuden och skyldigheterna enligt alkohollagen och skyldigheter till exempel för att förhindra servering till berusade eller minderåriga. (SHMf 3 §).

En plan för egenkontroll för servering av alkoholdrycker ska dessutom vid behov innehålla en beskrivning av praxis vid kreditförsäljning, den maximala portion som får säljas åt gången och ordningsövervakningen om serveringen förlängs på förlängd tid (SHMf 4 §).

Planen för egenkontroll ska innehålla en beskrivning av vilka riskerna är för de negativa effekterna vid servering av alkohol, hur det övervakas att lagen iakttas, hur de risker som är förknippade med kritiska situationer hanteras och hur upptäckta brister åtgärdas (alkohollagen, 1 och 56 §).

I planen för egenkontroll ska det också presenteras en plan över åtgärder som ska vidtas i kritiska situationer samt med anledning av myndigheternas synpunkter, en plan för årlig utvärdering av genomförandet av planen för egenkontroll samt en plan för att hålla planen uppdaterad. Om planen för egenkontroll ändras ska tidpunkten för ändringen kunna utredas i efterhand. (SHMf 1 §.)

I planen för egenkontroll ska det finnas en utredning om hur tillståndshavaren och den person som ansvarar för genomförandet av planen för egenkontroll övervakar iakttagandet av planen för egenkontroll och de bestämmelser som gäller personalen samt en utredning om hur personalens kompetens enligt alkohollagen säkerställs och om hur bokföringen av utbildning och kompetens är ordnad (SHMf 1 §).

Planen för egenkontroll får vid behov slås ihop med den plan för egenkontroll som avses i livsmedelslagen (297/2021) och tobakslagen (549/2016) och den kan också utarbetas elektroniskt. (Alkohollagen, 56 §).

Valvira och regionförvaltningsverken har utarbetat en blankett för planen för egenkontroll. Om tillståndshavaren fyller i blanketten noggrant och uppdaterar den uppfyller tillståndshavaren de krav som ställts på planen för egenkontroll.

En mall för planen för egenkontroll vid servering av alkoholdrycker finns på regionförvaltningsverkens webbplatser samt i e-tjänsten för alkoholnäringsregistret Allu i samband med ansökningar om serveringstillstånd.

3.2 Myndighetstillsyn

Regionförvaltningsverken övervakar detaljhandeln med samt serveringen och marknadsföringen av alkoholdrycker inom sitt område. Till Valvira's uppgifter hör att styra, samordna och utveckla regionförvaltningsverkens alkoholtillståndsförvaltning och tillsyn, producera alkoholförvaltningens informations-, statistik- och kommunikationstjänster samt utöva tillsyn över detaljhandeln med och serveringen och marknadsföringen av alkoholdrycker i hela landet. Syftet med Valvira's styrning är att säkerställa en enhetlig tillämpning av lagen i hela landet (alkohollagen, 60 §).

För att tillståndsförvaltningen och styrningen samt tillsynen enligt alkohollagen ska kunna genomföras krävs ett omfattande samarbete med handräcknings- och intressentgrupper.

För att förebygga alkoholskador och bekämpa grå ekonomi och ekonomisk brottslighet har samarbetet intensifierats med skatte-, utsoknings-, tull-, polis-, arbetarskydds- och hälsoskyddsmyndigheterna samt livsmedelsmyndigheterna.

Regionförvaltningsverken och Valvira får inspektera tillståndshavarens lokaler, verksamhet och handlingar samt transporter av alkoholhaltiga ämnen. Företrädare för tillsynsmyndigheterna ska garanteras obehindrat tillträde till de lokaler och obehindrad tillgång till de dokument som övervakas samt rätt att lagra de uppgifter och utan ersättning få de prover som behövs för tillsynen. (Alkohollagen, 62 §).

Myndigheterna övervakar serveringsställena systematiskt och ofta i samarbete med andra myndigheter. Tillsynsbesök görs både enligt överenskommelse och oanmält. Tillsynsbesök enligt överenskommelse görs även på distans. Med dem vill man bland annat stödja tillståndshavaren i planeringen och genomförandet av egenkontrollen.

Under inspektionerna strävar inspektören efter att utföra arbetet så att kunderna och den normala restaurangverksamheten inte störs i onödan. Inspektören presenterar sig för den ansvariga föreståndaren genom att visa sitt tjänstemärke. Den ansvariga föreståndaren och personalen bör samarbeta med

inspektören i god anda. För att undvika negativa följder är det till exempel inte ändamålsenligt att informera kunderna om att en inspektör är närvarande.

Inspektören diskuterar med tillståndshavarens representant om de omständigheter som hen eventuellt observerat på serveringsstället och lyfter fram eventuella förseelser och missförhållanden samt utvecklingsbehov och anvisningar. Ett protokoll upprättas alltid över inspektionen och en kopia av protokollet lämnas elektroniskt till tillståndshavaren eller dennes företrädare.

Om personalen på ett serveringsställe inte förmår upprätthålla ordningen på stället, om byggnadsföreskrifter, säkerhetsföreskrifter eller de villkor som gäller servering har överträtts på ett betydande sätt vad gäller antalet kundplatser eller om det krävs för att garantera allmän ordning och säkerhet i området kan polisen förbjuda försäljning av alkoholdrycker för högst den pågående serveringstiden. Regionförvaltningsverket ska underrättas om förbudet. (Alkohollagen, 67 §.)

Polisen använder en elektronisk inspektionsanmälan, med vilken överträdelser och missförhållanden som upptäckts på serveringsställena omedelbart kan delges regionförvaltningsverket för eventuella fortsatta åtgärder enligt alkohollagen. Dessutom kan till exempel en servitris som har sålt alkoholhaltiga drycker till en minderårig eller en person som är uppenbart berusad bli föremål för en straffrättslig påföljd, till exempel böter.

3.3 Sanktioner för brott mot serveringsbestämmelserna

Myndighetstillsynens syfte är i första hand att vägleda och ge råd, men i klara överträdelsefall ingriper man i verksamheten med påföljder enligt alkohollagen. En anmärkning kan ges eller en påföljdsavgift påföras också för upprepade lindrigare brister och förseelser. I allvarliga fall kan tillståndet återkallas för viss tid eller permanent. Om tillståndshavaren trots uppmaningar inte genom egenkontroll kan nå en tillfredsställande nivå i fråga om iakttagandet av alkohollagen, kan det tillståndet förenas med bestämmelser eller begränsningar (alkohollagen, 22 §).

Regionförvaltningsverket eller Valvira kan förbjuda tillståndshavaren att fortsätta näringsverksamhet som avses i alkohollagen till de delar verksamheten i väsentlig grad strider mot god sed och den inte har rättats till eller avslutats inom en utsatt skälig tid trots en uppmaning från tillsynsmyndigheten (alkohollagen, 4 och 68 §). Förbudet kan förenas med vite (alkohollagen, 70 §).

Regionförvaltningsverket kan ålägga tillståndshavaren att betala en påföljdsavgift på minst 300 och högst 1 000 euro, om serveringen har brutit mot bestämmelserna om servering eller mot villkoren eller begränsningarna i det tillstånd eller godkännande som erhållits eller mot de föreskrivna skyldigheterna. Påföljdsavgift kan också påföras, om det på serveringsstället eller i dess omedelbara närhet har förekommit ordningsproblem som beror på brister i planen för egenkontroll eller på att planen inte iakttagits (alkohollagen, 71 §).

När påföljdsbeloppets storlek fastställs beaktas förfarandets art, skadlighet och hur ofta det upprepats. Påföljdsavgift ska inte påföras om förfarandet ska anses vara ringa eller om det med tanke på förfarandets art, hur ofta förfarandet upprepats, förfarandets planmässighet, i vilken utsträckning planen för egenkontroll iakttagits och andra omständigheter är oskäligt att påföra avgift. I sådana fall kan tillståndshavaren ges en anmärkning, om det finns anledning till det. (Alkohollagen, 71 §).

Regionförvaltningsverket kan återkalla ett tillstånd eller godkännande för viss tid eller permanent, om verksamhetsutövaren efter det att en anmärkning getts eller påföljdsavgift påförts fortsätter att bryta mot eller försumma sina ovan avsedda skyldigheter och förfarandet ska betraktas som väsentligt. När längden på tidsfristen bestäms ska särskild hänsyn tas till hur allvarlig den verksamhet är som återkallelsen grundar sig på och till omständigheterna kring verksamheten. Ett tillstånd eller godkännande kan återkallas permanent endast om förfarandet uppsåtligt fortsätter efter det att påföljdsavgift påförts eller tillståndet återkallats för viss tid och om förfarandet även som helhet betraktat är grovt. (Alkohollagen, 72 §).

Även om ingen anmärkning getts eller påföljdsavgift påförts kan tillståndet eller godkännandet återkallas för viss tid, om tillståndshavaren bryter mot sina väsentliga skyldigheter enligt alkohollagen på ett sätt som tyder på uppenbar likgiltighet inför skyldigheterna att utföra egenkontroll. Tillståndet kan återkallas permanent utan föregående anmärkning eller påföljdsavgift, om verksamhetsutövaren bryter mot alkohollagen genom en gärning eller försummelse som orsakar allvarlig fara för människors hälsa och förfarandet som helhet betraktat är grovt. (Alkohollagen, 72 §).

Ett tillstånd eller godkännande ska återkallas, om tillståndshavaren begär det eller om förutsättningarna för tillståndet eller godkännandet inte föreligger på grund av att felaktiga uppgifter lämnats i ansökan eller på grund av att

omständigheterna förändrats och om situationen inte har rättats till inom utsatt tid (alkohollagen 72 §).

3.4 Påföljder för överträdelser av bestämmelserna om marknadsföring

Tillsynen av marknadsföringen av alkoholdrycker åligger i första hand respektive regionförvaltningsverk inom dess verksamhetsområde. Regionförvaltningsverkens områdesindelning och kontaktuppgifter finns på regionförvaltningsverkens webbplatser. Valvira övervakar marknadsföringen av alkoholdrycker i hela landet, det vill säga marknadsföring som äger rum på flera än ett regionförvaltningsverks område eller på riksnivå.

Paragraferna 68–70 i alkohollagen föreskriver om påföljderna vid marknadsföringsbrott. Sanktionerna kan riktas till både den som beställt marknadsföringen och den som utfört uppdraget samt deras anställda.

Om Valvira eller regionförvaltningsverket upptäcker missförhållanden eller verksamhet som strider mot bestämmelserna i alkohollagen eller föreskrifterna kan de ge fritt formulerade instruktioner för att korrigera verksamheten.

Om instruktionerna inte räcker till för att få den lagstridiga verksamheten att upphöra kan Valvira eller regionförvaltningsverket förbjuda den som har beställt eller utför marknadsföringen samt deras anställda att fortsätta eller upprepa verksamheten som strider mot bestämmelserna. Förbudet kan förenas med vite.

4 Ansökan om serveringstillstånd

Serveringstillstånd kan beviljas en naturlig eller juridisk person (alkohollagen, 12 §). Serveringstillstånd kan beviljas tills vidare eller för viss tid (alkohollagen, 9 §).

Ett serveringstillstånd är bundet till näringsidkaren och till serveringsstället (alkohollagen, 10 § och 18 §).

På ansökan beviljas serveringstillstånd för alkoholdrycker av det regionförvaltningsverk inom vars verksamhetsområde sökandens verksamhetsställe ligger. Om serveringen inte äger rum inom ett visst regionförvaltningsverks område, beviljas tillståndet av regionförvaltningsverket på sökandens hemort eller, om sökanden saknar hemort i Finland, av Regionförvaltningsverket i Södra Finland. (Alkohollagen, 7 §).

Serveringstillstånd för Åland beviljas av en myndighet i landskapet Åland.

Servering på fartyg eller luftfartyg i utrikestrafik eller på sådana för utrikestrafik avsedda delar av flygplatser dit bara passagerare som kan uppvisa flygbiljett har tillträde är möjligt genom att man gör en anmälan om serveringsverksamheten till Valvira (alkohollagen 47 § och 48 §).

Det är bra att lämna in ansökan i god tid innan restaurangen öppnas eller ett ägarbyte sker, eftersom servering utan tillstånd eller på tillstånd som beviljats den föregående ägaren är lagstridigt. Serveringstillstånd beviljas först när sökanden och serveringsområdena har konstaterats uppfylla förutsättningarna för beviljandet av tillstånd.

Tillstånds- och anmälningsärenden för servering görs elektroniskt i e-tjänsten för alkoholnäringsregistret Allu på adressen valvira.fi/allu. För att använda e-tjänsten krävs ett FO-nummer. En person som uträttar ärenden för ett företags räkning ska ha firmateckningsrätt för företaget eller fullmakt av en person med firmateckningsrätt att utträta ärenden för företagets räkning. Fullmakten kan ges i tjänsten suomi.fi. En ansökan i e-tjänsten för Allu styrs automatiskt till rätt regionförvaltningsverk för behandling. E-tjänsten används inte i ärenden som gäller serverings- och detaljhandelstillstånd på Åland.

Det framgår av de elektroniska blanketterna vilka handlingar som ska bifogas ansökan. Blanketterna är utformade så att de uppgifter och bilagor som ska fyllas i omfattar kraven på uppgifter för tillståndsansökningar och

tillståndsansökningar i Statsrådets förordning om verkställighet av alkohollagen (151/2018).

Regionförvaltningsverket begär vid behov ett utlåtande i ärendet av polisen och kommunen. Vid behov reserveras serveringsställets närmiljö möjlighet att påverka. Utlåtanden eller utredningar kan begäras också av andra instanser som anses nödvändiga. (Alkohollagen, 21 §.)

Till tillståndsansökan ska den utredning fogas som behövs för bedömningen av de förutsättningar för beviljande av tillståndet som gäller sökanden, verksamheten, dess konsekvenser och andra relevanta omständigheter och som regionförvaltningsverket inte redan har tillgång till. (Alkohollagen, 8 §).

En näringsidkare som redan har beviljats serveringstillstånd för en viss plats kan inte börja servera alkoholdrycker på ett nytt affärsställe utan ett nytt serveringstillstånd. Om en näringsidkare som har fått serveringstillstånd överlåter serveringsstället till en annan företagare som fortsätter affärsverksamheten där, får den nya företagaren inte servera alkoholdrycker på ifrågavarande serveringsställe innan regionförvaltningsverket på ansökan har beviljat företagaren serveringstillstånd.

Straffbestämmelserna om olovlig försäljning och förmedling av alkoholdrycker finns i 50 a kap. i strafflagen. Den som säljer, förmedlar eller annars överlåter alkoholdrycker i strid med alkohollagen kan för alkoholbrott dömas till böter eller fängelse. Ekonomisk vinning av ett brott ska dömas förverkad i enlighet med strafflagen.

4.1 Krav som gäller sökanden

Näringsverksamhet enligt alkohollagen är förknippad med skyldigheter som gäller både beskattningen och skyddet av människors hälsa. Ett strukturellt problem som i viss mån förekommit inom serveringsverksamheten har varit att alkoholdrycker prissätts så lågt att inkomsterna från dem inte kan täcka affärsverksamhetens skatter eller andra skyldigheter. En sådan verksamhet, och över lag näringsverksamhet med ekonomiska svårigheter, kan vara förknippad med likgiltighet inför alkohollagen.

Serveringstillstånd ska enligt näringsverksamhetslagets (565/2023) 2 § 1 mom. eller 3 § 1 eller 2 mom beviljas till en fysisk eller juridisk person som har de förutsättningar enligt alkohollagen som gäller sökanden och som behövs för att bedriva verksamheten (alkohollagen, 12 §).

Förutsättningarna för att bevilja en fysisk person tillstånd är att:

- 1) sökanden är myndig, hans eller hennes handlingsbehörighet inte har begränsats med stöd av 18 § i lagen om förmyndarverksamhet (442/1999) och sökanden inte har förordnats en intressebevakare med stöd av 8 § 1 mom. i den lagen,
- 2) sökanden inte har försatts i konkurs och i fråga om sin förmögenhet förmår sköta verksamheten och se till att de lagstadgade skyldigheterna uppfylls,
- 3) sökanden är känd som tillförlitlig och till sina personliga egenskaper är lämplig för uppgiften (alkohollagen 13 §).

Förutsättningarna för att bevilja en juridisk person tillstånd är att

- 1) sökanden inte har försatts i konkurs och i fråga om sin förmögenhet förmår sköta verksamheten och se till att de lagstadgade skyldigheterna uppfylls,
- 2) de som hör till förvaltningsorganen, verkställande direktören samt i ett öppet bolag bolagsmännen och i ett kommanditbolag de ansvariga bolagsmännen uppfyller förutsättningarna ovan nämnda villkor som gäller fysiska personer (alkohollagen 13 §).

Förutsättningarna för beviljande av tillstånd uppfylls inte på det sätt som avses ovan om sökandens eller personens tidigare verksamhet som helhet betraktad visar att sökanden eller personen är uppenbart olämplig att bedriva näringsverksamhet enligt alkohollagen.

Som tidigare verksamhet betraktas att:

- 1) sökanden eller personen i betydande grad eller upprepade gånger har försummat att betala skatter eller andra offentliga avgifter eller att personen har utövat bestämmande inflytande över en juridisk person som på motsvarande sätt har försummat att betala skatter eller andra offentliga avgifter,
- 2) sökanden eller personen enligt utmätning eller någon annan utredning annat än tillfälligt är oförmögen att svara för sina skulder,
- 3) sökanden eller personen under de fem senaste åren har fått ett tillstånd som avses i alkohollagen permanent återkallat eller personen har utövat

bestämmande inflytande över en juridisk person vars i denna lag avsedda tillstånd permanent har återkallats under samma tid,

- 4) personen under de senaste fem åren har dömts till straff för ett sådant uppsåtligt brott i anslutning till utövande av näringsverksamhet som kan leda till fängelse,
- 5) det på grundval av brott eller förseelser som begåtts i berusat tillstånd eller gripanden enligt 2 kap. 2 § i polislagen (872/2011) till följd av berusning kan anses att personen missbrukar berusningsmedel (alkohollagen 13 §).

Förutsättningarna för beviljande av tillstånd kan bedömas i enlighet med de faktiska förhållandena, om det av ansökan eller förhållandena annars tydligt framgår att den sökandes verksamhet leds eller dess förvaltning sköts av någon annan än den tidigare nämnda personen och att arrangemangen i anslutning till förfarandet har framställts i strid med de faktiska förhållandena i syfte att kringgå bestämmelserna om förutsättningarna för beviljande av tillstånd (alkohollagen 13 §).

I enlighet med kravet på helhetsbedömning kan en tillståndsansökan inte avslås t.ex. enbart på den grunden att det i sökandens tidigare företagsverksamhet har försumrats att betala skatter, utan ytterligare en förutsättning är att verksamheten visar att sökanden är uppenbart olämplig att bedriva tillståndspliktig verksamhet.

Förutsättningarna för tillståndshavaren ska vara i kraft också efter att tillståndet beviljats och avsaknaden av förutsättningar kan leda till att tillståndet permanent återkallas på grund av förändrade omständigheter (alkohollagen 72 §).

Serveringstillstånd kan inte beviljas i ett aktiebolag, öppet bolag, kommanditbolag, andelslags eller en förening som håller på att grundas eller bildas, eftersom dessa inte har rättshandlingsförmåga innan de är registrerade.

4.2 Serveringstillstånd för viss tid

Serveringstillstånd beviljas i regel tills vidare. Tillstånd beviljas för viss tid, om sökanden har ansökt om tillstånd för viss tid eller om verksamheten är tidsbegränsad till sin karaktär. Regionförvaltningsverket kan av grundad anledning anse att tillståndet ska beviljas för högst ett år för att det ska gå att kontrollera att sökanden eller den tillståndspliktiga verksamheten har de

förutsättningar som behövs eller ge akt på konsekvenserna av verksamheten (alkohollagen 9 §).

En motivering till beviljande av tillstånd för viss tid jämte kontroll kan exempelvis vara att tillståndshavaren har en betydande skatteskuld som denne amorterar enligt en betalningsplan. Om betalningsplanen följs, kan de bristfälliga ekonomiska förutsättningarna förbättras. Beviljande av tillstånd för viss tid kan även motiveras med en uppföljning av tillståndshavarens tillförlitlighet. Ett skäl till detta kan vara att tillståndssökanden tidigare har gjort sig skyldig till brott som regionförvaltningsverket måste beakta i sin tillståndsprövning, eller om tillståndshavaren med grundad anledning misstänks för drogproblem (alkohollagen 13 §).

Om tidigare serveringsverksamhet på samma ställe har gett upphov till störningar och olägenheter för omgivningen eller den allmänna ordningen och säkerheten, kan tillståndet beviljas för viss tid för att konsekvenserna av verksamheten ska kunna följas upp.

För evenemang som festivaler kan serveringstillstånd sökas för viss tid. Vid tillställningar kan servering även förekomma till följd av en anmälan, men detta förutsätter att godkännande av området som serveringsområde inhämtats på förhand av områdets ägare eller innehavare och att serveringsutövaren har ett giltigt serveringstillstånd.

4.3 Krav som gäller serveringsstället

Innan serveringsverksamhet inleds ska ett serveringstillstånd sökas och beviljas för den lokal eller det ställe där serveringsverksamhet kommer att bedrivas (alkohollagen, 5 § och 18 §). Tillståndet är bundet till företaget och till verksamhetsstället. Om restaurangen flyttar till en ny adress eller om verksamhetsutövaren (FO-numret) ändras, måste man ansöka om ett nytt serveringstillstånd.

Ett serveringstillstånd för alkoholdrycker gäller serveringsområdet på ett serveringsställe och beviljas en sökande som utövar förplägnadsverksamhet som avses i lagen om inkvarterings- och förplägnadsverksamhet (308/2006), om:

- 1) det serveringsområde som ska godkännas, i fråga om storlek och konstruktioner är sådant att det kan övervakas av myndigheterna och tillståndshavaren, och

- 2) sökanden har utarbetat en plan för egenkontroll enligt 56 § (alkohollagen 18 §).

Med serveringsområde avses ett område där kunderna får förtära alkoholdrycker. Med serveringsställe avses en helhet som består av serveringsområdet eller serveringsområdena samt andra utrymmen såsom kök, toaletter och lager.

Serveringstillstånd kan även beviljas för servering till en resande som avses i lagen om inkvarterings- och förplägnadsverksamhet i ett inkvarteringsrum och för servering till slutna sällskap i tillståndshavarens konferenslokal eller på ett motsvarande område, till exempel i en bastuavdelning. På grund av dessa lokalers karaktär krävs ingen egentlig övervakning. (Alkohollagen, 19 §).

Om serveringstillstånd söks för ett mobilt fordon, ska ansökan specificera en klar rutt för serveringen. Om man vill servera i fordonet även när det är stillastående, ska dessa platser anges i ansökan och tillståndsbeslutet. Föraren av ett trafikmedel kan inte vara den enda personen som övervakar serveringen. Av dessa skäl har serveringstillstånd inte beviljats till exempel för taxibilar.

På serveringsstället får utöver tillståndshavaren även andra rörelseidkare som serverar mat verka för egen räkning. Serveringstillstånd kan beviljas också i anslutning till annan affärsverksamhet, t.ex. en frisörsalong.

Bestämmelser om godkännande och användning av serveringsställets lokaler finns särskilt i lagstiftningen om byggande, brand- och räddningsväsendet, hälsoskydd, försäljning av livsmedel och hygien samt inkvarterings- och förplägnadsrörelser. Bestämmelser om användningsändamålet för en lägenhet kan också finnas i fastighetsbolagets bolagsordning. Såväl krav enligt annan lagstiftning som privaträttsliga krav på användning av olika lokaler gäller oberoende av alkohollagstiftningen. Även om alkoholtillståndsmyndigheten inte undersöker ovan nämnda omständigheter i samband med att tillstånd beviljas, ska man i verksamheten också iaktta annan gällande lagstiftning och privaträttsliga avtal.

Två eller flera sökande får beviljas tillstånd för servering på samma serveringsområde samtidigt, om en av sökandena meddelar att den ansvarar för övervakningen på området (alkohollagen, 19 §). Alla som vill servera på serveringsområdet ska ansöka om serveringstillstånd för området i fråga och regionförvaltningsverket ska godkänna det. På ett sådant gemensamt serveringsområde kan serveringen dock inte fortsätta efter kl. 1.30

(alkohollagen 44 §). Om serveringsområdet är gemensamt under en begränsad tid endast före ovan nämnda klockslag, kan serveringen fortsätta även efter kl. 1.30 i enlighet med bestämmelserna om förlängd serveringstid. Det är även möjligt att bevilja flera aktörer tillstånd till servering inom samma område vid olika tidpunkter, om det med tillståndsvillkoren kan säkerställas att övervakningen genomförs (alkohollagen 18 § och 22 §).

Regionförvaltningsverket kan när den godkänner serveringsområdet tillåta att kunderna för alkoholdrycker från ett av serveringsställets serveringsområden till ett annat på ett sätt som godkänns i tillståndshavarens plan för egenkontroll. En sådan situation är till exempel när det mellan restaurangen och dess uteserveringsområde finns en trottoar som inte hör till serveringsområdet. Man kan ansöka om godkännande av regionförvaltningsverket att låta kunderna föra alkoholdrycker från ett område till ett annat även för ett serveringstillstånd som redan är i kraft. (Alkohollagen, 36 §). Tillståndshavaren ska i planen för egenkontroll beskriva hur serveringsstället för drycker från ett serveringsområde till ett annat samt hur man styr och övervakar kunderna i den här situationen.

Ett allmänt läktarutrymme som används vid idrotts-, motions- eller musikevenemang eller andra jämförbara evenemang får inte godkännas som serveringsområde. Ett läktarutrymme kan dock godkännas som serveringsområde vid ovan avsedda evenemang, om läktarutrymmet är reserverat endast för kunder som har fyllt 18 år (alkohollagen, 18 §). Regionförvaltningsverket kan godkänna ett allmänt läktarområde eller en del av det som serveringsområde och begränsa giltigheten av godkännandet till enbart de tidpunkter eller tillställningar vid vilka serveringsområdet är reserverat uteslutande för myndiga kunder (alkohollagen, 22 §).

Regionförvaltningsverket får för att trygga övervakningen förena ett serveringstillstånd eller godkännande av serveringsområde med villkor och begränsningar som gäller serveringsområdet och serveringstiden, om:

- 1) serveringen är avsedd att ske på ett ställe i anslutning till eller i omedelbar närhet av lokaler som huvudsakligen är avsedda för eller används av barn eller ungdomar eller på ett ställe där det bedrivs näringsverksamhet vars huvudsakliga målgrupp är barn och ungdomar,
- 2) serveringen är avsedd att ske under ett idrottsevenemang eller en tillställning som är avsedd för hela familjen eller vars deltagare annars till stor del är barn och ungdomar (alkohollagen, 22 §).

Regionförvaltningsverket får förena ett tillstånd med villkor eller begränsningar som gäller serveringsområde, antal kundplatser och förebyggande av problem med oljud, om villkoren och begränsningarna på grund av ställets läge, verksamhetens särskilda karaktär eller andra särskilda omständigheter som har framkommit vid verksamheten är nödvändiga för att trygga övervakningen på serveringsstället och i dess omgivning, förebygga ordningsproblem och problem med oljud för dem som bor i närheten eller garantera allmän ordning och säkerhet (alkohollagen 22 §).

Villkoren och begränsningar ska dimensioneras så att de inte utgör ett hinder eller gör det oskäligt svårt för tillståndshavaren att utöva förplägnadsverksamhet. Om det meddelas villkor och begränsningar som gäller tillståndshavarens pågående verksamhet, får dessa träda i kraft tidigast 30 dagar från det att beslutet om dem har delgetts. Regionförvaltningsverket ska på ansökan av tillståndshavaren ändra eller upphäva de med tillståndet förenade villkoren och begränsningarna utan dröjsmål, om verksamhetens karaktär eller andra särskilda omständigheter har förändrats så att villkoren eller begränsningarna inte längre är nödvändiga (alkohollagen, 22 §).

4.4 Förlängd serveringstid

Det är möjligt att fortsätta serveringen i serveringsställets inomhusområde efter klockan 1.30 till högst klockan 4 utifrån en skriftlig anmälan till regionförvaltningsverket (anmälan om förlängd tid). Anmälan ska lämnas till regionförvaltningsverket minst tre veckor innan den förlängda tiden är planerad att införas. Anmälan ska innehålla uppgifter om längden på och tidpunkterna för den förlängda serveringstiden samt de uppgifter som behövs för bedömning av serveringsverksamhetens konsekvenser (alkohollagen, 44 §).

Regionförvaltningsverket ska lämna in anmälan om förlängd tid till den kommunala hälsoskyddsmyndigheten för behandling enligt hälsoskyddslagen (alkohollagen, 44 §).

Serveringen får förlängas till klockan 4 utomhus om regionförvaltningsverket beviljat tillstånd för detta (tillstånd till förlängd tid). Tillstånd får inte beviljas för ett utomhusområde, om serveringen kan leda till en sanitär olägenhet i boendemiljön. Tillstånd till förlängd tid kan också beviljas för inledande av servering tidigast klockan 7 i samband med frukostservering på tillståndshavarens inkvarteringsställe (Alkohollagen, 44 §). Tillstånd till förlängd tid kan också av en motiverad anledning beviljas för en begränsad period för att övervaka konsekvenserna (AlkoL § 9).

Anmälningar och ansökningar om förlängd serveringstid görs elektroniskt i e-tjänsten för alkoholnäringsregistret Allu på adressen valvira.fi/allu. Ärenden som gäller förlängd serveringstid fylls i samband med ansökan om serveringstillstånd på blanketten Ansökan om serveringstillstånd eller för en redan pågående verksamhet genom att man gör en ansökan om ändring av ett gällande serveringstillstånd. Ansökan eller anmälan styrs automatiskt till rätt regionförvaltningsverk för behandling.

På ett serveringsområde som är gemensamt för två eller flera tillståndshavare får serveringen inte fortgå efter klockan 1.30 (alkohollagen 44 §). Aktörerna för ett gemensamt serveringsområde kan i tillståndet avtala om att serveringsområdet endast kan användas av en innehavare av serveringstillstånd efter klockan 1.30. Om andra innehavare av serveringstillstånd inte får servera efter klockan 1.30, innebär det i praktiken att de ska upphöra med serveringen senast klockan 0.30. Då kan förlängd tid meddelas eller sökas för serveringsområdet.

Regionförvaltningsverket får förena ett tillstånd med villkor eller begränsningar som gäller bl.a. antalet anställda och kunder, serveringstid, och förebyggande av problem med oljud, om villkoren och begränsningarna är nödvändiga för att trygga övervakningen på serveringsstället och i dess omgivning, förebygga ordningsproblem och problem med oljud för dem som bor i närheten eller garantera allmän ordning och säkerhet. Regionförvaltningsverket får förbjuda förlängning av serveringstiden, om hälsoskyddsmyndigheten konstaterar att det medför sådana sanitära olägenheter som avses i hälsoskyddslagen för dem som bor i närheten och olägenheterna inte kan förebyggas genom tillståndshavarens åtgärder. (Alkohollagen, 22 och 44 §).

Kommunen har, om förlängd serveringstid medför mer än ringa olägenhet för den allmänna ordningen och säkerheten, rätt att inom det område i kommunen som olägenheten berör förbjuda förlängning av serveringstid eller bestämma om begränsningar som gäller förlängd serveringstid. Kommunens beslut kan gälla alla veckodagar eller vissa veckodagar och det kan gälla tills vidare eller för en viss tid. Beslutet träder i kraft tidigast sex månader från det att beslutet har vunnit laga kraft (alkohollagen, 44 §).

Om serveringen fortsätter på serveringsstället efter klockan 1.30 utifrån anmälan eller tillstånd, ska tillståndshavaren utse en sådan ordningsvakt som avses i lagen om privata säkerhetstjänster att övervaka ordningen och säkerheten på serveringsstället och i dess omedelbara närhet. En ordningsvakt ska utses för varje påbörjat hundratal kunder, och den måste utföra sitt uppdrag

från klockan 1.30 till dess att kunderna slutar förtära alkoholdrycker (alkohollagen, 45 §).

Regionförvaltningsverket kan sänka kravet eller slopa kravet helt och hållet, om tillståndshavaren i anmälan om förlängd tid eller i en skriftlig ansökan framför att kravet är klart onödigt på grund av ställets verksamhetsidé eller av någon annan motsvarande orsak. Regionförvaltningsverket kan också med avvikelse från det som föreskrivs ovan kräva att det utses fler ordningsvakter, om det är nödvändigt (alkohollagen, 45 §).

4.5 Servering vid tillställningar och evenemang

För tillställningar och evenemang kan man ansöka om serveringstillstånd för viss tid (alkohollagen 9 och 18 §). Innehavaren av serveringstillstånd får bedriva servering på tillställningar och evenemang även genom att göra en anmälan till regionförvaltningsverket, men detta förutsätter att området på förhand har godkänts av regionförvaltningsverket som serveringsområde på ansökan av områdets ägare eller innehavare (alkohollagen, 20 §). I allmänhet lämpar sig ett serveringstillstånd för viss tid bäst för anordnande av en enskild serveringstillställning.

4.5.1 Serveringstillstånd för viss tid för en tillställning eller ett evenemang

På ansökan om serveringstillstånd för viss tid för tillställningar eller evenemang tillämpas samma förfaranden som på ansökan om serveringstillstånd i övrigt. Dessa förfaranden beskrivs närmare i tidigare stycken i kapitel 4.

Serveringstillstånd för viss tid söks elektroniskt i e-tjänsten för alkoholnäringsregistret Allu på adressen valvira.fi/allu. Välj Ansökan om serveringstillstånd bland ärendebblanketterna.

4.5.2 Servering på ett serveringsställe som godkänts på förhand

En evenemangs-, mötes- och festlokal och ett motsvarande område kan på ansökan av lokalens eller områdets ägare eller innehavare godkännas som serveringsområde under samma förutsättningar och eventuella begränsningar som serveringsområdet i serveringstillståndet.

Ett serveringsställe som godkänns på förhand kan bestå av flera serveringsområden. Med serveringsområde avses ett område där kunderna får

förtära de alkoholdrycker som serveras. Med serveringsställe avses en helhet som består av serveringsområdet eller serveringsområdena.

Bestämmelser om servering som gäller serveringsområdet för ett på förhand godkänt serveringsställe gäller endast när serveringen har anmälts till regionförvaltningsverket.

Godkännande av serveringsstället för tillställningar och evenemang söks elektroniskt i e-tjänsten för alkohollnäringsregistret Allu på adressen valvira.fi/allu. Välj Ansökan om godkännande av serveringsställe bland ärendebblanketterna.

På serveringsområdet för ett på förhand godkänt serveringsställe kan serveringsverksamhet på grund av en deklARATION bedrivas av en aktör som tidigare beviljats serveringstillstånd. Serveringstillstånd kan beviljas en sökande som inte har ett serveringsställe, om avsikten är att serveringen ska bedrivas vid tillställningar och evenemang som ordnas på ett på förhand godkänt serveringsställe (alkohollagen, 19 och 20 §). Man kan även servera alkohol med ett serveringstillstånd som beviljats serveringsstället på serveringsområden för på förhand godkända serveringsställen (alkohollagen, 20 §).

Serveringstillstånd utan ett serveringsställe söks elektroniskt i e-tjänsten för alkohollnäringsregistret Allu på adressen valvira.fi/allu. Välj Ansökan om cateringserveringstillstånd bland ärendebblanketterna.

Servering på serveringsområdet för ett på förhand godkänt serveringsställe förutsätter att anmälan görs till regionförvaltningsverket senast tre dygn (72 timmar) innan tillställningen börjar (alkohollagen, 20 §). Om verksamheten till exempel förutsätter tillstånd för ett gemensamt serveringsområde eller för förlängd tid, ska ansökningarna om dessa inledas vid regionförvaltningsverket klart tidigare, minst en månad före tillställningen.

En tillställning eller ett evenemang där man kan servera med anmälan får inte vara längre än 30 dygn. Fortlöpande verksamhet eller en följd av olika små evenemang är inte en tillställning. Tillställningarna ska specificeras i anmälan. Med en serveringsanmälan kan man anmäla serveringen vid flera tillställningar som till omfattningen och innehållet liknar varandra och som ordnas inom samma på förhand godkända serveringsområde. Anmälan kan dock göras för en period på högst 30 dygn (t.ex. matchevenemang eller danskvällar).

Om serveringstillställningarna anknyter till turisttjänster för på förhand namngivna sällskap inom serveringsområdena för ett på förhand godkänt serveringsställe, får alla de rutter som tillståndshavaren erbjuder turister anmälas för högst ett år åt gången med samma anmälan (Alkohollagen 20 §). Som sådana turisttjänster har betraktats olika upplevelse-, vildmarks- och safaritjänster som huvudsakligen äger rum på planerade rutter i naturen.

Serveringsverksamheten omfattas i regel av samma bestämmelser som på ett fast serveringsställe. Det ska finnas en plan för egenkontroll för serveringsverksamheten. Planen för egenkontroll och godkännandet av serveringsområdet ska hållas tillgängliga för personalen och tillsynsmyndigheterna (SHMf 1 §).

Olika innehavare av serveringstillstånd kan bedriva verksamhet inom samma serveringsområde för ett godkänt serveringsställe utan att de behöver ansöka om tillstånd för ett gemensamt serveringsområde. För servering i samma serveringsområde samtidigt måste man dock ansöka om tillstånd för ett gemensamt serveringsområde (alkohollagen 19 §). Två eller flera sökande får beviljas tillstånd för servering på samma serveringsområde samtidigt, om en av sökandena meddelar att den ansvarar för övervakningen på området.

Om man vill förlänga serveringen till efter klockan 1.30 i en lokal inomhus på ett på förhand godkänt serveringsställe, ska den som kommer till området för att utöva verksamhet med serveringstillstånd senast tre veckor innan evenemanget eller tillställningen lämna en anmälan till regionalförvaltningsverket. Förfarandet med ansökan om förlängd tid tillämpas på förlängning av serveringstiden utomhus.

Anmälan om servering på serveringsområdet för ett godkänt serveringsställe samt tillhörande övriga tillstånds- och anmälningsärenden för evenemanget görs elektroniskt i e-tjänsten för alkoholnäringsregistret Allu på adressen valvira.fi/allu. Välj Anmälan om servering på godkänt serveringsställe bland ärendebblanketterna.

4.6 Detaljhandelstillstånd för serveringsställe

Ett detaljhandelstillstånd för försäljning inomhus av de drycker som serveras på ett serveringsställe kan beviljas för högst 8,0 % alkoholdrycker som framställts genom jäsning och högst 5,5 % alkoholdrycker som framställts på andra sätt. Detaljhandel på serveringsställen omfattas i regel av samma bestämmelser som annan detaljhandel med alkoholdrycker. I anslutning till serveringsstället

kan man också få detaljhandelstillstånd för gårdsvin eller hantverksöl, om man uppfyller förutsättningarna för att få tillstånd. (Alkohollagen, 17 §.)

I samband med serveringstillstånd för viss tid eller på ett på förhand godkänt serveringsområde får detaljhandelstillstånd beviljas endast för evenemang som ordnas av flera tillverkare av alkoholdrycker och vars syfte är att presentera produkterna för konsumenterna. (Alkohollagen, 17 och 20 §.)

Detaljhandelstillstånd i samband med servering söks elektroniskt i e-tjänsten för alkoholnäringsregistret Allu på adressen valvira.fi/allu. Tillståndet söks i samband med ansökan om serveringstillstånd på blanketten Ansökan om serveringstillstånd eller för en redan pågående verksamhet genom att man gör en ansökan om ändring av ett gällande serveringstillstånd. Ansökan om detaljhandel i anslutning till verksamhet på serveringsområdet för ett på förhand godkänt serveringsställe görs med blanketten Anmälan om servering på ett godkänt serveringsställe i samband med att serveringen på tillställningen eller evenemanget anmäls.

Regionförvaltningsverket får meddela tillståndsvillkor som gäller kassa- och försäljningsarrangemang i detaljhandeln, om det till ställets läge eller verksamhet hänför sig särskilda risker med avseende på övervakning eller allmän ordning och säkerhet eller om det också bedrivs servering på samma verksamhetsställe (alkohollagen, 17 §).

Regionförvaltningsverket får begränsa tiden för detaljhandel på ett serveringsställe och den mängd som säljs till kunden, om det är nödvändigt för att säkerställa övervakningen på serveringsstället och dess omgivning för att förebygga störning av ordningen och olägenheter med oljud för dem som bor i närheten eller för att garantera allmän ordning och säkerhet (alkohollagen 22 §).

4.7 Användningstillstånd för köksalkohol

En restaurang kan söka tillstånd att använda köksalkohol i matlagning. Användningstillstånd för köksalkohol beviljas av Valvira. För att tillstånd ska beviljas förutsätts att behovet av köksalkohol är motiverat och att den plats där köksalkohol används uppfyller de krav som ställs på platsen.

Användningstillstånd för köksalkohol söks elektroniskt i e-tjänsten för alkoholnäringsregistret Allu på adressen valvira.fi/allu. Tillståndet söks med blanketten Ansökan om användningstillstånd för industri- och köksalkohol.

Till ansökan ska fogas en redogörelse för alkoholens användningsändamål och det årliga inköpsbehovet (alkoholsorter och litermängd per sort, matrecept).

Användningen och lagret av köksalkohol ska bokföras och utifrån tillståndshavarens bokföring ska alkoholens mängd och kvalitet i efterhand kunna redovisas.

Det lönar sig inte nödvändigtvis att ansöka om tillstånd för köksalkohol för matlagning i liten skala, eftersom tillståndshavaren betalar en avgift för behandlingen av tillståndsansökan och en årlig tillsynsavgift.

4.8 Anmälan om import av alkoholdrycker i kommersiellt syfte för servering

En innehavare av detaljhandelstillstånd får importera alkoholdrycker i syfte att servera dessa efter att ha gjort en anmälan till Valvira om att hen agerar som importör (alkohollagen 29 §).

Anmälan kan göras elektroniskt i e-tjänsten för alkoholnäringsregistret Allu på adressen valvira.fi/allu. En avgift tas ut för behandlingen av anmälan och när anmälan har tagits emot skickas ett brev om att uppgifterna har förts in i registret. Detta brev uppvisas för tullen i samband med importen.

Importören svarar för kvaliteten på och sammansättningen av alkoholdrycker som den har överlåtit till konsumtion samt för att produkterna, produktmärkningarna och den övriga presentationen av produkterna stämmer överens med gällande bestämmelser och föreskrifter (alkohollagen, 30 §). Valvira styr och övervakar genomförandet av detta ansvar. I fråga om märkningen av förpackningar bör man beakta att obligatoriska märkningar, såsom ingredienser som orsakar överkänslighet, ska finnas på förpackningarna på finska och svenska.

Importören ska deklarerera alla importerade produkter till alkoholnäringsregistret innan de serveras. Dessutom ska alla importerade partier rapporteras månatligen till Valvira. Anmälningarna och rapporteringarna görs elektroniskt i e-tjänsten för alkoholnäringsregistret Allu på adressen valvira.fi/allu.

Mer information om import av alkoholdrycker finns på Valviras webbplats.

Alkoholdrycker ska vid import anmälas för beskattning. Import av alkoholdryck betraktas som olaglig, om inte alkoholskatt betalats för drycken i Finland.

4.9 Ändringar i bolagets ägar- och förvaltningsförhållanden eller konkurs

Alkoholmyndigheterna får i regel uppgifter om ändringar i företagets ägar- och besittningsförhållanden direkt från Patent- och registerstyrelsens register och dessa ändringar behöver i allmänhet inte anmälas separat. Uppdateringen av uppgifterna kan kontrolleras i e-tjänsten för alkoholnäringsregistret Allu på adressen valvira.fi/allu. Om uppgifterna inte har uppdaterats inom två veckor från det att de registrerats hos Patent- och registerstyrelsen, ska regionförvaltningsverket underrättas om ändringen. Försummelse av anmälningsskyldigheten kan leda till påförande av påföljdsavgift (alkohollagen, 71 §).

Om en innehavare av serveringstillstånd försätts i konkurs, kan konkursboet om så önskas fortsätta sälja alkoholdrycker i högst ett års tid efter att konkursen inleddes. Konkursboet ska underrätta regionförvaltningsverket om att serveringsverksamheten upphör eller fortsätter. För att fortsätta verksamheten behöver konkursboet numret på serveringstillståndet från regionförvaltningsverket (alkohollagen, 72 §).

4.10 Ändringar i serveringsverksamheten

Om tillståndshavaren beslutar att väsentligt ändra karaktären eller omfattningen av sin verksamhet så att tillståndet inte längre täcker den förändrade verksamheten, ska tillståndshavaren ansöka om ändring av tillståndet innan ändringen genomförs. Inga ändringar får genomföras innan regionalförvaltningsverket har godkänt ändringen av tillståndet (alkohollagen, 11 §).

Regionförvaltningsverket kan kräva behövliga tilläggsutredningar för att bedöma förutsättningarna för beviljande av tillstånd och behovet av bestämmelser och villkor som gäller tillståndet. Utredning kan i detta syfte också krävas i fråga om den verksamhet som förblir oförändrad i samband med ändringen. (Statsrådets förordning om verkställighet av alkohollagen 151/2018, 13 §.)

Om affärsställets namn eller andra uppgifter ändras ska regionförvaltningsverket underrättas om detta. Uppgifterna sparas i alkoholtillståndsregistret. Det är viktigt att registret är korrekt bland annat med tanke på varuleveranser och tillståndsmyndigheternas meddelanden.

Ändringarna i serveringsområdet kan gälla serveringsställets inomhus- eller utomhusutrymmen. Ändringarna kan vara permanenta eller för viss tid. Serveringsområdet får ändras på anmälan av tillståndshavaren. Serveringsområdet får dock inte utvidgas utomhus genom ett anmälningsförfarande. Anmälan om ändring av serveringsområdet ska lämnas till regionförvaltningsverket minst tre veckor innan ändringen är planerad att tas i bruk. Regionförvaltningsverket ska inom två veckor från det att anmälan togs emot meddela om ändringen inte uppfyller förutsättningarna för godkännande av serveringsområdet. (Alkohollagen, 18 §).

Serveringsområdet kan utvidgas utomhus och om så önskas även ändras i övrigt genom ansökan om ändring av serveringstillståndet. Då får ändringen genomföras när regionförvaltningsverket har godkänt den. (Alkohollagen, 11 §).

Ändringar i tillståndet söks och meddelas elektroniskt i e-tjänsten för alkoholnäringsregistret Allu på adressen valvira.fi/allu. Man väljer tillståndet som ska ändras och gör en ändringsansökan.

4.11 Ägarbyte och flyttning av verksamheten till en ny affärslokal

Serveringstillstånd eller något annat tillstånd enligt alkohollagen och de rättigheter som ingår i tillståndet får inte säljas eller på något annat sätt överlåtas helt eller delvis till någon annan (alkohollagen, 10 §).

Om en näringsidkare som har fått serveringstillstånd får ett nytt FO-nummer eller överlåter serveringsstället till en annan företagare som fortsätter affärsverksamheten där, får företagaren inte servera alkoholdrycker på ifrågavarande serveringsställe innan regionförvaltningsverket har beviljat företagaren serveringstillstånd på ansökan.

Om en tillståndshavare vill flytta sin verksamhet till ett nytt ställe måste hen ansöka om ett nytt serveringstillstånd.

4.12 Avslutande av serveringsverksamhet

Regionförvaltningsverket ska skriftligen underrättas om att serveringsverksamheten upphör. Anmälan görs elektroniskt i e-tjänsten för alkoholnäringsregistret Allu på adressen valvira.fi/allu. Man väljer tillståndet som ska avslutas och anger ett slutdatum för tillståndet.

Den som har tillstånd att servera alkoholdrycker får utan partihandelstillstånd sälja sitt alkoholdryckslager till en annan tillståndshavare när verksamheten upphör eller övergår till någon annan. Överlåtelsepriset avtalas mellan köparen och säljaren. Alkohollagret kan även flyttas till ett annat av tillståndshavarens försäljningsställen eller återställas till partihandlaren. (Alkohollagen, 30 §.)

Ett dokument ska uppgöras om överlåtelsen av alkoholdryckslagret till en ny ägare eller till ett annat försäljningsställe. Det ska framgå av dokumentet vilken mängd av varje alkoholdryck som överläts. Dokumentet ska skickas till regionförvaltningsverket inom 30 dagar från det att besittningen har överlåtits. (Alkohollagen, 30 §.)

Tillståndshavaren ska lämna regionförvaltningsverket uppgifter om försäljningar som gjorts före avslutningsdagen med en halvårsrapport (alkohollagen, 62 § och SHMf 9 §).

4.13 Tillstånds- och tillsynsavgifter

Tillståndsmyndigheten tar ut en avgift för behandlingen av tillståndsansökningar samt en årlig tillsynsavgift. Avgifterna är utsökbara utan dom eller beslut.

Bestämmelser om regionförvaltningsverkens prestationsavgifter utfärdas genom förordning av statsrådet och om Valvira's handläggningsavgifter genom förordning av social- och hälsovårdsministeriet. De gällande avgiftstabellerna finns på ämbetsverkens webbsidor och i bilagorna till förordningarna.

Om den avgiftsskyldige anser att det har skett ett fel i påförandet av en avgift, kan hen begära omprövning hos den myndighet som påfört avgiften inom sex månader från det att avgiften påfördes.

Regionförvaltningsverket tar årligen ut en tillsynsavgift per verksamhetsställe av innehavare av serveringstillstånd som gäller tills vidare. Dessutom tar regionförvaltningsverket ut årliga tillsynsavgifter för förlängd serveringstid och detaljhandel. (Alkohollagen, 75 § och bilagan till lagen).

Tillsynsavgiften för servering bestäms enligt följande på basis av hundraprocentig alkohol utifrån de beräknade inköpen under föregående kalenderår eller de uppskattade inköpen under en ettårig beräkningsperiod:

- Mindre än 100 liter, 105 euro
- Minst 100 liter men mindre än 2 000 liter, 210 euro

- Minst 2 000 liter men mindre än 10 000 liter, 420 euro
- 10 000 liter eller mer, 790 euro.

Den särskilda årsavgiften för tillsyn som gäller förlängd serveringstid är 760 euro, om serveringen förlängs till klockan fyra under mer än 180 dagar per år, och i övrigt 380 euro. Tillsynsavgiften bestäms enligt hur många dagar per år som man har anmält eller ansökt om förlängd tid till klockan fyra.

Årsavgiften för tillsynen över detaljhandeln är 200 euro för varje försäljningsställe. Årsavgiften för tillsynen över detaljhandeln gäller också serveringsställen som har tillstånd för detaljhandel med alkoholdrycker som serveras med alkoholhalt på högst 8,0 % och är framställda genom jäsning eller högst 5,5 % och är framställda på andra sätt.

Av en ny innehavare av detaljhandels- eller serveringstillstånd eller för en ny anmälan om förlängd serveringstid tas det inte ut någon tillsynsavgift under det första kalenderåret. Tillsynsavgifterna för detaljhandel, servering och förlängd serveringstid faktureras per kalenderår senast den 30 april när tillståndshavaren har ett gällande tillstånd den 1 april. (Alkohollagen, 75 § och bilagan till lagen.)

Omprövning av tillsynsavgiften får begäras hos den myndighet som påfört avgiften. Begäran om omprövning i ett ärende som gäller påförande av avgift ska inlämnas inom tre år från ingången av kalenderåret efter det år då avgiften påfördes, dock senast 60 dagar efter delfående av beslutet. (Alkohollagen, 80 §.)

Valvira

Sosiaali- ja terveystalun
lupa- ja valvontavirasto

Tillstånds- och tillsynsverket
för social- och hälsovården, Valvira

Bangårdsvägen 9, 00520 Helsingfors
PB 43, 00521 Helsingfors
Ounasjoentie 6, 96200 Rovaniemi

Telefon 0295 209 111
kirjaamo@valvira.fi
valvira.fi